

DE CHRISTEN EN DE
HOOFDBEDEKKING

Redactie OudeSporen

De christen en de hoofdbedekking

Studies in 1 Korintiërs 11

*De christen en de hoofdbedekking,
studies in 1 Korintiërs 11*

Copyright © Redactie OudeSporen
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie 2013 Boeken om de Bijbel
Distributie: Johannes Multimedia - Doorn
ISBN/EAN 978-90-70926-99-1 (EBoek)
ISBN/EAN 978-90-70926-94-6
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf.	11
1. Laten wij vasthouden aan de apostolische inzettingen . . .	13
1. Het bijbelse begrip ‘hoofdschap’	14
2. De schepping	14
3. De engelen.	15
4. De natuur	15
2. Het bidden en profeteren door zusters	17
1. Gods orde in de schepping	17
2. Bidden en profeteren	18
3. De reikwijdte van het zwijggebod	19
4. Het voorbeeld van Hanna in de tempel	21
5. Andere voorbeelden van bidden en profeteren	22
3. In welke zin kan ‘de natuur’ ons als christenen iets leren? .	25
4. Wanneer moet een christin een hoofdbedekking dragen? .	29
1. Inleiding	30
2. Aan wie is de brief gericht?.	30
3. Heeft de hoofdbedekking alleen culturele achtergronden?.	31
4. Dit thema bezien in het licht van de algemene scheppingsorde.	33
5. Argumenten pro en contra	35
6. Slot	44

5. Hoofdbedekking en haardracht	47
1. Inleiding	47
2. Gaat 1 Korintiërs 11:2-16 over de gemeentelijke samenkomst?	49
3. Het betoog van de apostel	53
4. De hoofdbedekking is niet hetzelfde als de haardracht .	54
5. De scheppingsorde	56
6. Hoofdbedekking ter wille van de engelen.	59
7. Waarom de verwijzing naar de engelen?	63
8. De les van de natuur	64
9. Hoofdbedekking in de samenkomst	65
10. Bidden en profeteren	66
6. Overwegingen over de hoofdbedekking	69
1. Inleiding	69
2. Bedekking	71
3. Hoofdschap	73
4. Heerlijkheid	75
5. Veelgestelde vragen.	77
6. Syllogismen (1 Kor. 11:5-6)	82
7. Slot	82
Aanbevolen literatuur	83

Woord vooraf

Deze verzamelbundel bevat een aantal artikelen en wat langere uiteenzettingen, die al eerder afzonderlijk op de OudeSporen bijbelstudiesite zijn gepubliceerd in de afgelopen jaren. Het gaat om een controversieel onderwerp, dat toch belangrijk genoeg is om te overdenken omdat het niet om menselijke geboden gaat, maar om apostolische inzettingen die bekleed zijn met het gezag van de Heer Zelf. Onder invloed van het seculiere denken is het dragen van een hoofdbedekking door de zusters in de eredienst in westerse landen afgeschaft, terwijl het in bijvoorbeeld Afrika en Azië nauwelijks een probleem is.

Het is al weer enkele jaren geleden dat een zuster in Christus vertelde dat ze praktisch nog de enige was in een vrij grote kerkelijke gemeente, die een hoofdbedekking droeg tijdens de diensten. Zou het zo kunnen zijn dat het wereldse gelijkheidsdenken ten aanzien van de rol van man en vrouw ook in de christelijke gemeente de overhand heeft gekregen?

Laten wij ons op dit onderwerp bezinnen, want het is een misvatting te denken dat de nieuwe schepping in Christus de oorspronkelijke scheppingsorde reeds in de huidige bedeling terzijde zou stellen!

De lessen die de apostel uit deze onveranderlijke orde trekt, zijn dan ook tijdloos en relevant voor alle tijden en culturen. De nieuwe schepping in Christus, waarin er geen onderscheid meer is tussen man en vrouw (Gal. 3:28), maakt de bijbelse orde van 1 Korintiërs 11 en 14 beslist niet ongedaan.

Het is echter wel zo dat de rol van de vrouw in de christelijke gemeente in het verleden teveel is beperkt door de kerkelijke ambtstheologie, die weinig ruimte biedt aan de spontane activiteit en de dienst van gelovige vrouwen. Deze kwestie zal men verder in de plaatselijke gemeente moeten evalueren, zonder overigens afbreuk te doen aan de apostolische inzettingen (waaronder het zwijggebod). Voor verdere studie verwijs ik graag naar de aanbevolen literatuur die wordt vermeld op de laatste pagina.

Gouda, voorjaar 2013

H. Bouter

H. Bouter

1. Laten wij vasthouden aan de apostolische inzettingen

‘En ik prijs u, dat u in alles aan mij denkt en de inzettingen vasthoudt, zoals ik ze u heb overgeleverd’.

1 Korintiërs 11:2

Velen denken dat het in 1 Korintiërs 11:1-16 om cultureel-bepaalde zaken gaat. Deze passage is vandaag de dag immers niet meer relevant in de westerse cultuur? Het is waar dat velen er vandaag de dag zo over denken, maar dat is niet beslissend. Dit gedeelte over de apostolische inzettingen, en met name de hoofdbedekking, wijst zelf op vier belangrijke, tijdloze principes:

1. Het bijbelse begrip ‘hoofdschap’

‘Maar ik wil dat u weet, dat Christus het Hoofd is van iedere man, en de man [het] hoofd van [de] vrouw, en God [het] Hoofd van Christus’ (vs. 3).

Dit vers verwijst naar de orde die er is in de diverse vormen van hoofdschap. De term ‘hoofdschap’ is een metafoor die het gezag, de orde of de voorrang in relaties tot uitdrukking brengt. Het gaat niet noodzakelijkerwijs om superioriteit, maar om voorrang in het functioneren. Aangezien het duidelijk is dat God nog steeds het Hoofd van Christus is, is dit een tijdloze waarheid die niet alleen van kracht was voor de Korintiërs. Dit geldt dus ook voor de rest van dit vers en de daarin genoemde relaties.

2. De schepping

‘Want [de] man is niet uit [de] vrouw, maar [de] vrouw uit [de] man; want [de] man is ook niet geschapen om de vrouw, maar [de] vrouw om de man’ (vs. 8-9).

De orde in de schepping van man en vrouw is een vaststaand gegeven, dat niemand kan wijzigen. Het feit dat man en vrouw in Christus volkomen gelijkwaardig zijn, maakt het onderscheid tussen man en vrouw en het hoofdschap van de man niet ongedaan. Het is een misvatting te denken dat de nieuwe schepping in Christus de oorspronkelijke scheppingsorde al in de huidige bedeling terzijde zou stellen! De lessen die de apostel uit deze onveranderlijke orde trekt, zijn dus ook tijdloos en relevant voor alle tijden en culturen.

3. De engelen

‘Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen’ (vs. 10).

De vraag is gewettigd of de engelen soms alléén naar de christenen keken die samenkwamen in Korinte? Zeker hebben de engelen dit de eeuwen door gedaan! Zeker kijken zij ook vandaag nog naar de manier waarop *wij* samenkomen als plaatselijke gemeenten.

4. De natuur

‘Leert ook de natuur zelf u niet, dat als een man lang haar draagt, het een oneer voor hem is?’ (vs. 14).

De Heilige Geest maakt hier gebruik van de lessen van de natuur zelf, d.i. datgene wat met de schepping zelf al gegeven was. Dat is evenmin cultureel bepaald (want cultuur is ‘door de mens bewerkte schepping’), en het is daarom ook in deze tijd nog steeds van toepassing.

Deze vier tijdloze waarheden maken ons duidelijk dat dit gedeelte nu nog evenzeer van kracht is als in de tijd waarin de apostel zijn voorschriften formuleerde. De gedachte dat het al dan niet bedekken van het hoofd een kwestie is van een bepaalde cultuur, of dat het alleen geografisch bepaald is, moet van de hand worden gewezen. Vers 16 laat ook zien dat álle gemeenten van God zich conformeerden aan de inzettingen van de apostel en de geldigheid daarvan niet betwistten. Wij hebben geen enkele reden daarvan af te wijken, ook al leven wij nu zoveel eeuwen later.

Dat neemt niet weg dat er bepaalde passages zijn, ook in het Nieuwe Testament, die tot op zekere hoogte cultuurgebonden zijn. Denken wij aan de praktijk van de voetwassing of aan de begroeting 'met een heilige kus' (2 Kor. 13:12). Hier zijn echter geen leerstellige, onveranderlijke principes in het geding, zoals in 1 Korintiërs 11 wel het geval is. Een hartelijke handdruk heeft dezelfde gevoelswaarde als een kus. Het gaat erom dat het een *heilige* begroeting moet zijn. Maar zelfs in Europese landen is het wel gangbaar om elkaar als broeders en zusters te kussen en zo het bijbelse voorschrift ook letterlijk toe te passen. De voetwassing wordt ook door sommigen nog letterlijk genomen, en heeft in ieder geval symbolische waarde (vgl. Joh. 13).

Sommige uitleggers maken daarom onderscheid tussen fundamentele en niet-fundamentele zaken en rekenen dit gedeelte (1 Kor. 11) voor het gemak dan tot de laatste categorie. Dit doet echter afbreuk aan het apostolische gezag waarmee Paulus over deze dingen spreekt en de geboden van de Heer aan ons bekend maakt. Is er iets dat méér fundamenteel is dan onze liefde tot de Heer en de gehoorzaamheid aan Zijn Woord? Deze inzetten hebben te maken met de eer van de Heer, Zijn hoofdschap en Zijn gezag te midden van de Zijnen. Het zijn géén bijkomstige dingen. Het is juist een voorrecht bij het bidden en profeteren uitdrukking te geven aan Zijn hoofdschap, en datgene wat tot onze eigen heerlijkheid dient (het lange haar en het hoofd van de vrouw) te bedekken en alléén Zijn eer en heerlijkheid op de voorgrond te plaatsen.

H. Bouter

2. Het bidden en profeteren door zusters

'Oordeelt bij uzelf: Is het gepast dat een vrouw ongedekt tot God bidt?'

1 Korintiërs 11:3-13

1. Gods orde in de schepping

Het gaat in dit bijbelhoofdstuk vooral om het thema van de hoofdbedekking van de vrouw, en wel in verband met haar plaats in Gods scheppingsorde. Er is een goddelijke rangorde in de schepping, een gezagsorde van boven naar beneden, die schematisch als volgt kan worden aangegeven (zie 1 Kor. 11:3):

God - Christus - man - vrouw

1. God is de Oorsprong van alles en het Hoofd van Christus, die het beeld van de onzichtbare God is en de eerste plaats

inneemt in de hele schepping (Kol. 1:15). Als Mens heeft Christus hier op aarde de plaats van onderworpenheid aan Zijn God en Vader ingenomen;

2. Christus is Degene door Wie alle dingen geworden zijn, het Hoofd van alles en daarom ook het Hoofd van iedere man;
3. De gelovige man representeert nu Christus op aarde. Hij vertegenwoordigt zijn hemelse Hoofd en spreidt Gods heerlijkheid tentoon met ongedekt hoofd;
4. De man is het hoofd van de vrouw.

Dat laatste heeft te maken met de orde bij de schepping van Adam en Eva. De man is eerst geschapen, *daarna* de vrouw (1 Tim. 2:13). De vrouw is bovendien *uit* de man genomen. De vrouw completeert de man en vertoont *zijn* heerlijkheid, die bij het bidden en profeteren niet mag worden gezien, omdat daarbij alleen de heerlijkheid van God en van Christus zichtbaar moet zijn. Daarom bedekt de vrouw haar hoofd, en de man doet dit niet. Dit is een les in symboliek; en er zijn ook toeschouwers vanuit de onzichtbare wereld, de engelen, die opmerken of de goddelijke orde wordt gerespecteerd door de gelovigen (1 Kor. 11:4-10).

2. Bidden en profeteren

Welnu, het is duidelijk dat het terrein van de scheppings-werkelijkheid een *wijdere* kring is dan de sfeer van de gemeente, het verlorene volk van God. Het bidden en profeteren vindt in *beide* kringen plaats, ook door zusters (zij het niet altijd op dezelfde manier). Bidden is een activiteit waarin men zich *tot God* richt, profeteren is juist omgekeerd: dan richt men zich namens God

tot mensen. De man neemt met ongedekt hoofd deel aan deze activiteiten, de vrouw juist met gedekt hoofd (vs. 3-7).

Pas later volgen in 1 Korintiërs 14:34-37 verdere instructies ten aanzien van de vrouwen, *namelijk dat zij dienen te zwijgen in de gemeenten*. In dit gedeelte is ook uitsluitend sprake van *profeten*, niet van *profetessen*. Dit is een nadere precisering, een *aanscherping* van 1 Korintiërs 11, dat meer in algemene zin de plaats van de vrouw in de goddelijke rang- en gezagsorde behandelt. Buiten de gemeentelijke bijeenkomsten is er voor zusters ongetwijfeld de mogelijkheid om te bidden en te profeteren. Denk aan de vier profeterende dochters van de evangelist Filippus (Hand. 21:9); zij worden overigens geen ‘profetessen’ genoemd, en in dit hoofdstuk valt verder de nadruk op het optreden van de profeet Agabus.

3. De reikwijdte van het zwijggebod

Dit zwijggebod ‘in de gemeenten’ geldt voor al die aspecten van het samenkomen waarbij men optreedt als de ‘mond’ van de vergaderde gelovigen. Dat is iedere activiteit die *leiding* geeft aan de aanbidding. Dan gaat het uiteraard niet om aanbiddingsleiders of iets dergelijks, zoals men die in vele gemeenten kent. De opgestane Heer is Zélf de Leider van de aanbidding, want Hij is Degene die de lofzang aanheft te midden van de Gemeente (Hebr. 2:12). De broeders (1 Kor. 14:26 HV) geven gestalte, vorm, uitdrukking, of zo men wil *leiding* aan de eredienst in afhankelijkheid van de Heer Zelf, die de Gastheer is.

Wanneer men het hardop bidden en het opgeven van liederen door zusters tijdens de ‘onderlinge bijeenkomst’ (Hebr. 10:25) verdedigt, moet men ook het profeteren en het leren door zusters

toestaan. Er is wat dit betreft geen wezenlijk verschil tussen de activiteiten ‘bidden’ en ‘profeteren’, alléén een verschil in richting – namelijk naar *God* of naar de *mensen* toe. Maar geen van beide activiteiten is geoorloofd voor de vrouw binnen het kader van openbare, gemeentelijke samenkomsten, zoals 1 Timoteüs 2 bevestigt. Dat hoofdstuk spreekt immers over het bidden in elke plaats, dat alleen door *mannen* dient te gebeuren, en tevens over de tooi van de vrouw en het gebod dat zij zich stil, in alle onderdanigheid, moet *laten* leren. De scheppingsorde alsmede de rangorde in de zondeval vormen voor de geïnspireerde apostel de argumenten waarmee hij zijn voorschriften onderbouwt.

In 1 Korintiërs 14:26 worden met name de *broeders* aangesproken als degenen die verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken tijdens de samenkomst (de NBV paraphraseert hier en ook elders ten onrechte ‘broeders en zusters’). Het opgeven van een lied, een psalm, ligt op hetzelfde vlak als het uitspreken van een gebed. De Gemeente richt zich hierin tot God. Daarna volgt een leer en een openbaring – wat met onderwijs van Godswege te maken heeft aan de Gemeente. Al deze activiteiten vallen onder de verzamelnaam ‘*bidden en profeteren*’ in 1 Korintiërs 11. Het zwijggebod van 1 Korintiërs 14:34vv. beperkt zich zeker niet tot het beoordelen van eerder uitgesproken profetieën in de gemeentelijke bijeenkomst.

Er wordt hier een ander, heel algemeen gesteld onderwerp aangesneden. De zusters dienen te zwijgen ‘in de gemeenten’. Dat is dus een zeer algeméén voorschrift. Maar stel nu dat ze met vragen zitten en iets willen leren. In dat geval moeten zij dat thuis doen, zegt de apostel. Als het vragen stellen door zusters reeds wordt verboden in de gemeentelijke samenkomst, is het duidelijk dat dit óók geldt voor alle andere activiteiten die openlijk uitdrukking geven aan de gemeenschappelijke gevoelens

of gedachten, alle bijdragen die leiding of vorm geven aan het verloop van de bijeenkomst.

4. Het voorbeeld van Hanna in de tempel

Eli, de priester, vond het vreemd dat Hanna's stem niet te horen was terwijl zij bad in Gods huis. Hanna had inderdaad niet slechts zwijgend maar ook hardop kunnen bidden in de tempel (1 Sam. 1:9vv.). Maar hier gaat het om zuiver persoonlijk gebed, niet om een vergadering van het hele volk van God bij de tent der samenkomst. Aan dat laatste gebeuren – op het 'uur van het gebed' bij het brengen van het avondoffer – gaven de priesters en de Levieten leiding. Zo kan een zuster ook nu met alle vrijmoedigheid tot God naderen en zich hardop uitspreken in het gebed (Hebr. 10:19). Zij wordt daarbij niet zoals de Israëliet eertijds belemmerd door de beperkingen van een aards heiligdom. Zij hoeft zich niet eerst naar een 'Godshuis' of een 'huis van gebed' te begeven. De enige beperking in de nieuwtestamentische bedeling is dat het (1) niet plaatsvindt tijdens het samenkomen van de gemeente, en dat (2) in andere situaties de zuster bij het hardop bidden of profeteren een hoofdbedekking draagt als teken en symbool van het gezag waaronder zij staat.

Bovendien zingen de zusters hardop mee in de samenkomsten en spreken zij bij het bidden met de hele gemeente het 'Amen' uit. De hoofdbedekking is ook dan een bijbelse vereiste voor zusters, omdat ze deelnemen aan het 'bidden en profeteren' (hoewel ze niet apart op de voorgrond treden). Het samen *zingen* kan als een vorm van gezamenlijk *profeteren* worden beschouwd: het elkaar leren en vermanen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen (Kol. 3:16; vgl. het profeteren van de zangers in 1 Kron.

25:1-3). Het gevaar van heersen over de man, of leiding geven aan de bijeenkomst is hierbij totaal niet aan de orde. Ook de kinderen doen mee aan deze gezamenlijke activiteiten, zelfs als zij nog niet bekeerd zijn. Het zingen van de kinderen heeft trouwens een belangrijk *opvoedkundig* element; veel kinderen zijn gelukkig wel bekeerd en zij kunnen de liederen dus van harte meezingen in de samenkomsten.

Het aanbidden in geest en waarheid, zoals dat in Johannes 4 genoemd wordt, geldt natuurlijk ook voor de zusters. Zij aanbidden ook, zij brengen ook een lofoffer. Maar de vraag is *hoe*, op welke *wijze* dit in het samenkomen gestalte moet krijgen. Wat is het aandeel van mannen, en wat is de bijdrage van zusters? Hiertoe hebben wij de voorschriften van Paulus, zoals boven geschetst. God ziet het hart aan en de stille aanbidding in het hart van al Zijn kinderen, van broeders én zusters, is voor Hem van het hoogste belang.

5. Andere voorbeelden van bidden en profeteren

- (a) De Samaritaanse vrouw gaf een *persoonlijk getuigenis* aan haar volksgenoten (Joh. 4), dat is heel wat anders dan dat zij op haar beurt als *lerares* ging optreden. Zij verwees de mensen slechts naar Christus. Uiteraard mag (moet) een zuster in haar omgeving een persoonlijk getuigenis afleggen van de Heiland. Dit heeft niet betrekking op de samenkomsten van de gelovigen.
- (b) De kromgebogen vrouw verheerlijkte God in de synagoge (Luc. 13). In de eerste plaats is dit niet hetzelfde als 'te midden van de gemeente'. Voor de gemeente van God gelden *andere* voorschriften dan voor de synagoge. In de synagoge zaten mannen en vrouwen strikt gescheiden. De vrouw kon niet

het woord nemen. De Heer Jezus richtte Zich echter tot haar en riep haar bij Zich. Het was een uitzonderlijke situatie, en heel begrijpelijk dat zij God dank bracht voor haar genezing. *Uitzonderlijke* situaties kunnen niet normatief gemaakt worden voor het *normale* leven van de Gemeente van God.

- (c) Handelingen 1:14 zegt dat de elven eendrachtig volhardden in het gebed, met enige vrouwen en Maria. Dit vers zegt echter totaal niets over het hardop deelnemen van deze zusters aan het gemeenschappelijk gebed. De broeders zijn steeds in de Schrift de ‘mond’ van de vergaderde gelovigen. Nog veel minder gewettigd is de stelling dat de vrouwen participeerden in de verkiezing van Mattias. Dit wordt door de context ook weerlegd: in de verzen 15 en 16 is uitsluitend sprake van mannen *broeders*.
- (d) Dat van Febe verondersteld mag worden dat zij in het openbaar een leidende positie innam, omdat zij een ‘voorzitter’ was (SV), is slechts ‘wishful thinking’. Het Gr. woord ‘prostates’ komt niet voor in het Nieuwe Testament, de vrouwelijke vorm ‘prostatís’ uitsluitend deze ene keer (Rom. 16:2). De betekenis is patrones of beschermster. Volgens de woordenboeken gaat het niet om een leidende functie in de technische zin van het woord, maar om *ondersteunen, zorg dragen, bijstand verlenen*. Daarom wordt zij ook een ‘dienares’ van de plaatselijke gemeente genoemd – en voor zo’n spontane dienst is géén menselijke (ambtelijke) aanstelling nodig!
- (e) De genoemde voorbeelden verdienen nog steeds navolging, zonder daarbij in speculatieve gedachten of onjuiste praktijken te vervallen. Soms worden die door vrije vertalingen ook in de hand gewerkt. Zo wordt in Filippenzen 4:3, althans in de NBG-vertaling, de suggestie gewekt dat

Euodia en Syntyche samen met Paulus in *de prediking van* het evangelie zouden hebben gestreden. In de grondtekst staat alleen dat zij met hem 'in het evangelie' hebben gestreden, wat geen woordverkondiging hoeft in te houden.

- (f) Ook de veronderstelling die soms geuit wordt, dat Priscilla en Aquila 'leiders van een huisgemeente' zouden zijn geweest, valt onder dezelfde categorie van menselijke bespiegelingen. Laten wij ons houden aan de Schrift alléén en ons niet door tendensen in de westerse cultuur laten beïnvloeden (1 Kor. 11:2; Kol. 4:12).

3. In welke zin kan 'de natuur' ons als christenen iets leren?

In 1 Korintiërs 11:14 lezen wij: 'Leert ook de natuur zelf u niet, dat als een man lang haar draagt, het een oneer voor hem is?' Wat is hier de betekenis van de term 'de natuur'? En hoe moeten wij dit vers verklaren in het licht van het nazireeërschap in het Oude Testament, waarbij het belangrijk was dat de (mannelijke) nazireeër zijn haar liet groeien (zie o.a. Num. 6; Richt. 16)?

Ik heb de indruk dat de uitdrukking 'de natuur zelf' hier wijst op de goddelijke orde die in de schepping is neergelegd. De natuur is geen onafhankelijke gezagsinstantie, ze is volkomen afhankelijk van de Schepper Zelf. En God heeft in de schepping bepaalde wetmatigheden gegeven waarvan wij iets kunnen leren. De woordenboeken geven allerlei definities van het woord 'natuur', maar de Schrift houdt zich niet zozeer bezig met begripsbepalingen. Het is interessant dat het woord 'natuur' niet voorkomt in het Oude Testament. Dit houdt waarschijnlijk

verband met het feit dat de meeste zelfstandige naamwoorden in het bijbelse Hebreeuws *concreet* van aard zijn en niet *abstract*.

Een manier om aan te geven wat de betekenis van de term is, zou kunnen zijn om te zeggen dat 'de natuur' de beheersende krachten aanduidt, die werkzaam zijn bij het scheppen en het onderhouden van het universum: krachten die niet afhankelijk zijn van menselijke activiteit en die overal door de mens kunnen worden waargenomen. Hoewel de natuur iets van de wil en de gedachten van God openbaart, kan ze nooit identiek zijn met God Zelf.

De meeste mensen die de natuurwetten observeren trekken terecht de conclusie dat de natuur niet aan het toeval is onderworpen en ook niet grillig is. Het is geen horloge dat zonder verdere controle afloopt. Christus is niet alleen de Schepper die de dingen in beweging zet, Hij is ook de Onderhouder die alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht (Hebr. 1:3). Paulus gebruikt het woord 'natuur' op verschillende manieren in Romeinen 1:26, 2:14, 27; 11:21, 24; 1 Korintiërs 11:14; Galaten 2:15; 4:8 en Efeziërs 2:3, maar de gemeenschappelijke factor is dat hij aandacht vraagt voor *dat wat normaal is en niet onderhevig aan verandering*. In 1 Korintiërs 11 gaat het erom dat de normale verhoudingen sinds het begin van de schepping ook zichtbaar dienen te zijn in de christelijke gemeente.

Wat het punt van het nazireeërschap betreft, moeten wij de voorschriften van het Oude en het Nieuwe Testament niet met elkaar vermengen. Ik denk dat de Heer Zelf de ware Nazireeër was, hoewel Hij wijn dronk, een normale haarlengte had en zelfs het lichaam van een dode aanraakte. Geen enkel mens kan Hem evenaren, zelfs niet de drie personen die hun leven lang nazireeër waren (Simson, Samuël en Johannes de Doper). Hoewel de Heer een unieke heerlijkheid bezit, mogen wij Zijn voorbeeld wel

navolgen en ons leven toewijden aan de dienst van God, en dat zonder eventuele regels en geboden van mensen. Dat is de les van het lange haar van de nazireeër.

S. Isenberg en D. Schürmann

(redactie SoundWords.de)

4. Wanneer moet een christin een hoofdbedekking dragen?

Een bijbelstudie over 1 Korintiërs 11:3-16

“En iedere vrouw die bidt of profeteert met ongedekt hoofd, onteert haar hoofd; want het is een en het zelfde alsof zij geschoren was ... maar als het voor een vrouw een schande is zich het haar te laten afknippen of zich te laten scheren, laat zij zich dan dekken ... Daarom behoort een vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen ... Oordeelt bij uzelf: is het gepast dat een vrouw ongedekt tot God bidt?”

1 Korintiërs 11:5,6,10,13

1. Inleiding

Wat zegt u? Moet de vrouw haar hoofd bedekken? In welke tijd leven wij eigenlijk? Zijn wij hier misschien bij moslims? Dat soort opmerkingen kan men horen, wanneer men het thema hoofdbedekking vanuit christelijk oogpunt aansnijdt. Het is daarom niet eenvoudig vandaag de dag over dit thema een artikel samen te stellen. Maar moeten wij zwijgen, wanneer de Bijbel erover spreekt? Zullen wij dit onderwerp dan maar uit de weg gaan? Waarom zouden wij tegen van alles en nog wat stelling nemen? Toch wordt er steeds weer over deze vragen gediscussieerd onder christenen, en dat gebeurt niet zonder reden. Want uiteindelijk loopt de vrouw gevaar door een verkeerd gedrag in deze zaak haar hoofd te onteren (vs. 5), en iets te doen wat in de ogen van God en voor de engelen schandelijk en onwelvoeglijk is (vs. 10).

Daarom willen wij toch enkele regels aan dit thema wijden. Het is onmogelijk om vanaf deze plaats op ieder argument in te gaan dat in de loop van de kerkgeschiedenis naar voren is gebracht. Toch zal de lezer merken dat wij vele meningen als ongegrond beschouwen, of ook juist de moeite waard vinden om te overdenken. Deze brochure wil zeker geen nieuw gebod invoeren, maar ertoe aansporen na te denken over een niet onbelangrijke zaak.

2. Aan wie is de brief gericht?

Om het geldigheidsgebied van dit thema te begrijpen, moeten wij nadenken over de vraag aan wie de eerste brief aan de Korintiërs geschreven werd. De beantwoording van deze vraag toont al aan dat de gedachte ongegrond is dat deze boodschap alléén voor de Korintiërs gold. In de eerste twee verzen van 1 Korintiërs staat

namelijk: ‘Paulus, geroepen apostel van Christus Jezus door [de] wil van God, en Sostenes, de broeder, aan de gemeente van God die in Korinte is, aan [de] geheiligden in Christus Jezus, geroepen heiligen, met allen, in *elke* plaats, die de naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen, zowel hun als onze [Heer]’.

Dat de boodschap van deze brief niet alleen voor Korinte gold, blijkt niet alleen uit de eerste verzen van hoofdstuk 1, maar ook uit diverse andere plaatsen in 1 Korintiërs (zie bijv. 4:17; 7:17; 14:33-37; 16:1). Het is interessant te zien dat dit accent in geen enkele apostolische brief zo sterk wordt gelegd als juist in deze brief, die in de recente kerkgeschiedenis zo zwaar is aangevochten. Niet alleen vanwege het gedeelte in 1 Korintiërs 11, waar het om de hoofdbedekking gaat, maar bijvoorbeeld ook vanwege de verzen in 1 Korintiërs 14:34-37, waar het om het zwijggebod voor de vrouwen in de gemeente gaat.

3. Heeft de hoofdbedekking alleen culturele achtergronden?

De brief is dus niet alleen gericht aan Griekse tijdgenoten uit de eerste eeuw na Chr., maar voor alle christenen die zich op de Bijbel als de enige bron van goddelijke openbaring baseren. Maar, zo werpt u misschien tegen, de hoofdbedekking was alleen bedoeld voor de toenmalige cultuur. Zoals we zojuist gezien hebben, gelden de aanwijzingen van 1 Korintiërs voor alle plaatsen waar men de naam van de Heer Jezus aanroept. En reeds toen waren er gemeenten ontstaan in totaal verschillende culturen. Dus is het onjuist hier alleen aan aanwijzingen voor een specifieke cultuur in Korinte of Griekenland te denken. Als wij bovendien bedenken dat Paulus in vers 10 schrijft: ‘Daarom behoort een vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter

wille van de engelen', dan wordt het nog duidelijker. Er staat immers: 'ter wille van de engelen'. De engelen zijn toch ook geen 'cultuurgebonden' wezens?

Als men argumenteert dat de hoofdbedekking van de vrouw slechts cultuurgebonden is geweest, wie geeft ons dan de garantie dat niet vele dingen in deze brief en vele andere zaken in de Bijbel ook louter 'cultuurgebonden' zijn. Waarom was het nog tot het begin van de 20e eeuw volkomen vanzelfsprekend dat een vrouw haar hoofd bij een godsdienstoefening bedekte? Nog eens bewust extreem geformuleerd: Was de weg van de behoudenis soms ook 'cultuurgebonden', en kunnen wij vandaag het heil ook langs een andere weg verkrijgen?

In dezelfde brief waarschuwt de apostel Paulus voor allerlei verkeerde dingen, voor de afgodendienst, voor de onverschilligheid tegenover moreel boze mensen, voor het misbruik van de gaven, enzovoorts. Waren deze zaken nu echt alleen voor de gelovigen te Korinte bedoeld? Waren ze slechts 'cultuurgebonden' en voor ons nu niet meer relevant? Zeker, de afgodendienst heeft in onze tijd in de regel een ander karakter dan toen. Zeker, de morele boosheid van vandaag is vaak ook anders dan toen. En ongetwijfeld moet de vrouw zich ook in andere situaties afvragen of zij misschien haar positie als vrouw verlaat en die van de man inneemt (of omgekeerd!). Maar precies dezelfde afgodendienst zou ook vandaag nog verwerpelijk zijn, en dezelfde morele boosheid zou vandaag even boos zijn. Zou Paulus, wanneer hij vandaag de dag deze brief zou schrijven, werkelijk afzien van dit gedeelte in 1 Korintiërs 11? Absoluut niet!

Waarom hebben wij geen problemen met de meeste uitspraken en vermaningen van de apostel Paulus in deze brief, en beginnen wij alleen bij het thema hoofdbedekking en het zwijgen van de vrouwen in de gemeente te twijfelen? Moeten wij niet eerlijk

toegeven dat deze dingen (de hoofdbedekking en het zwijggebod voor de vrouw) gewoon in strijd zijn met de tijdgeest, en dat wij ons daarom innerlijk ertegen verzetten? Het is zeker niet gemakkelijk deze principes vandaag de dag te praktiseren, nu de cultuur geheel tegenovergesteld is. Zouden wij niet eenvoudig willen proberen eerlijk tegenover God te zijn en te zeggen: 'Heer, onze God, U ziet de tijd waarin wij leven. Het zou voor onze gemeentegroei veel eenvoudiger zijn ons maar aan te passen. Vroeger gingen alle vrouwen met een hoofdbedekking naar de kerk, maar vandaag worden wij vreemd aangekeken. Heer, help ons Uw Woord ook vandaag nog ernstig te nemen. Help ons als wij bij deze punten aarzelen om echt aan het bijbelse model te beantwoorden'. Zou zo'n gebed niet oprechter zijn dan al die theologische probeersels die wij God aanbieden, alleen om ons geweten te ontlasten?

4. Dit thema bezien in het licht van de algemene scheppingsorde

Wij willen in dit verband een deel van een overdenking van F.B. Hole citeren, omdat wij het belangrijk vinden te laten zien dat het niet om een of ander bijkomstig detail gaat, maar om de beschrijving van de scheppingsordening van God: 'Het nieuwe gedeelte begint met 1 Korintiërs 11:2, dat in direct contrast staat met vers 17. Hier was iets waarover de Korintiërs onwetend waren. Blijkbaar hadden zij zich aan de overleveringen gehouden die hun over het gedrag van mannen en vrouwen in verband met gebed en profetie gegeven waren, zonder de waarheid te begrijpen die eraan ten grondslag lag. Dat de man deze geestelijke taken – bidden en profeteren – met onbedekt hoofd moest verrichten en de vrouw met bedekt hoofd, was zeker geen grillige inval of een willekeurige verordening. Het was juist in

overeenstemming met de goddelijke rangorde, die in verbinding met Christus is ingesteld.

Vers 3 noemt drie betrekkingen waarin het hoofd waarnaar zij verwijzen, een hoofdfunctie heeft. De hoogste van deze relaties berust op het feit dat de Heer Jezus, toen Hij Mens werd om als Middelaar te kunnen fungeren, de plaats van onderworpenheid innam. Jesaja had van de komende Knecht des Heren geprofeteerd dat Hij het oor van een Leerling zou hebben, en nooit van het goddelijk onderwijs zou afwijken (Jes. 50:4-5). Dus de HERE zou Zijn Hoofd en Leidsman in alle dingen zijn. Dit is in Christus' leven op aarde volkomen tentoongespreid; en het feit dat Hij nu is opgestaan en verheerlijkt, heeft Zijn positie als Mens niet veranderd. Hij is nog altijd de Dienaar van de wil van God, en tot in eeuwigheid zal het welbehagen van de HERE door Zijn hand voortgang hebben. In dit opzicht is God het Hoofd van de Mens Christus Jezus.

Maar dan: 'Christus is het Hoofd van iedere man, en de man het hoofd van de vrouw'. Een zekere orde werd bij de schepping al ingesteld, doordat Adam eerst geschapen werd en daarna Eva. Op de scheppingsorde wordt ook in de verzen 8 en 9 van dit hoofdstuk gewezen. Eva deelde zijn plaats en zijn waardigheid, maar zelfs in de tijd van onschuld in het paradijs was de leiding aan Adam opgedragen. De zonde heeft dit leiderschap niet gewijzigd, en de in Christus verschenen genade van God ook niet. Zo is Christus dus het Hoofd van de man, en wel van iedere man. En het hoofd van de vrouw is de man.

Ieder lid van het menselijk lichaam wordt vanuit het hoofd bestuurd. Het beeld is daarom eenvoudig en vol betekenis. Het is het punt van leiding geven. De vrouw moet de leiding van de man aannemen, en de man moet de leiding van Christus aannemen. En Christus neemt de leiding van God aan, en Hij doet dat op

een volkomen wijze. Bij ons gebeurt dat zeer onvolkomen. Het grootste deel van de mensheid erkent Christus helemaal niet, en in de tegenwoordige tijd is er veel verzet tegen het leiderschap van mannen, en dat – kenmerkend genoeg – juist in de christenheid. Maar geen van deze verschijnselen verandert het goddelijke ideaal en de goddelijke ordening.

Wanneer nu een gelovige, man of vrouw, zich met God en Zijn dingen bezighoudt, zowel bij het bidden (dat betekent: wanneer men zich tot Hem richt) als bij het profeteren (dat betekent: wanneer men woorden van Hem uitspreekt), dan moeten deze voorschriften met betrekking tot het onbedekte of bedekte hoofd in acht worden genomen als teken daarvan dat de orde van God erkend en opgevolgd wordt. De verzen 14 en 15 tonen verder dat in verbinding daarmee de man kort haar en de vrouw lang haar draagt' ¹.

5. Argumenten pro en contra

Maar nu naar de eigenlijke argumenten vóór, respectievelijk tégen de hoofdbedekking. Deze discussie moeten wij in drie categorieën indelen:

- (a) De hoofdbedekking van de vrouw bij het openlijk bidden buiten de gemeente.
- (b) De hoofdbedekking van de vrouw in de samenkomsten van de gemeente.
- (c) De hoofdbedekking van de vrouw tijdens het persoonlijk gebed.

1 F.B. Hole, Grundzüge des Neuen Testaments, deel 3, pag. 149-151.

(a) De hoofdbedekking van de vrouw bij het openlijk bidden buiten de gemeente

Al bij punt (a) komt de vraag naar voren hoe wij het gedeelte over de hoofdbedekking in 1 Korintiërs 11 moeten verstaan. Schrijft Paulus hier alleen met het oog op de samenkomsten van de gemeente, of geldt dat wat hij schrijft ook voor het dagelijks leven van een christin? De stelling dat dit gedeelte zich beperkt tot de samenkomsten van de gemeente, wordt door sommigen verdedigd op grond van de samenhang met hoofdstuk 10 waar het om de gezamenlijke broodbreking gaat, en het vervolg van hoofdstuk 11 dat over het samenkomen als gemeente spreekt. Ook de hoofdstukken 12 en 14 hebben de samenkomsten van de gemeente op het oog. Maar hierbij wordt over het hoofd gezien dat het voorafgaande gedeelte in 1 Korintiërs 10:23-33 niet over de gemeente, maar over de dagelijkse praktijk van de christenen spreekt, namelijk om te wandelen zonder aanstoot te geven.

Dat geldt ook voor de passage die wij nu bestuderen (1 Kor. 11:3-16). Dit gedeelte beschrijft de algemene goddelijke rangorde: God als Hoofd van Christus, Christus als Hoofd van de man, de man als hoofd van de vrouw (vs. 3). Die orde is niet beperkt tot het samenkomen van de gemeente. Pas in het volgende gedeelte, vanaf hoofdstuk 11:17, spreekt de apostel weer expliciet over het samenkomen: '(...) wanneer u als gemeente samenkomt'.

In de verzen 7 tot 9 wordt met betrekking tot de man – die zijn hoofd niet behoort te dekken bij het bidden en profeteren – ook verwezen naar de scheppingsorde. De man is het beeld en de heerlijkheid van God (vs. 7; zie Gen. 1:27). En de man is niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man (vs. 9; zie Gen. 2:18). Op grond van deze scheppingsorde wordt in vers 10 bepaald dat de vrouw zich moet dekken: 'Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben'.

Verder wordt in de verzen 13 tot 15 als argument voor de beoordeling of het passend is dat een vrouw ongedekt tot God bidt, datgene genoemd wat de natuur ons reeds leert: dat een man kort haar moet hebben en een vrouw lang haar, als een sluier of een sieraad in overeenstemming met haar aanleg (natuur), nl. zoals God haar heeft geschapen. De hele bewijsvoering in dit gedeelte toont duidelijk de algemene geldigheid van de instructies ten aanzien van de hoofdbedekking van de vrouw, als ze bidt of profeteert.

De vraag of de hoofdbedekking eigenlijk wel iets met de gemeente te maken heeft, zullen wij onder punt (b) proberen te verklaren. In ieder geval toont het onderzochte gedeelte dat Paulus hier niet over het samenkomen van de gemeente spreekt. De aanwijzingen ten aanzien van de hoofdbedekking van de vrouw hebben algemene betekenis, ook voor het normale dagelijkse leven. Vaak kan men de stelling horen dat de vrouwen in de gemeente niet moeten leren (= onderwijs geven), maar dat het bidden en profeteren door zusters wel geoorloofd is. Wij twijfelen ernstig aan de juistheid van deze uitleg. Men probeert dit weliswaar af te leiden uit dit gedeelte (1 Kor. 11:3-16), maar ziet over het hoofd dat deze passage zich niet beperkt tot de orde in de gemeentelijke samenkomsten.

En ook als men 1 Korintiërs 14:34 nauwkeurig bekijkt, geeft dit vers eigenlijk geen ruimte voor de mogelijkheid dat de vrouw in de gemeente zelfstandig zou kunnen bidden of profeteren. Van belang is verder dat in 1 Timoteüs 2:1 wordt vermeld, dat de *mannen* op elke plaats moeten bidden. Verder kunnen wij hier nu niet op deze problematiek ingaan. In ieder geval verwijst vers 5 tenminste naar activiteiten buiten de gemeente, bijvoorbeeld in geestelijke gesprekken, in kinderbijeenkomsten, bij gelegenheden

waar vrouwen elkaar ontmoeten, wanneer een moeder met de kinderen bidt, etc.

De vrouw moet altijd daar waar zij door het bidden en profeteren openlijk de plaats van de man inneemt en een leidende rol heeft, haar hoofd bedekken (wat betreft het openbare karakter zie punt c). Daarmee toont zij aan de zichtbare en de onzichtbare wereld, oftewel de engelenwereld, dat zij de haar door God gegeven positie begrijpt en ermee instemt. Dat geldt in het bijzonder als er mannen aanwezig zijn.

Natuurlijk weten wij dat het moeilijk is dit in praktijk te brengen. We kennen zelf vrouwen die er problemen mee hebben. Maar geef deze zaak niet op, zet er niet te snel een punt achter, maar probeer steeds naar Gods wil te vragen en die dan ook te doen. Aangezien de mannen ertoe opgeroepen worden op elke plaats te bidden, en vele mannen deze opdracht nog niet nagekomen zijn, zou het fataal zijn als zij voor zichzelf tot het besluit zouden komen om hun opdracht principieel niet na te komen.

Zo zouden ook de zusters zich niet principieel moeten afsluiten voor de bijbelse richtlijnen. Spreek er toch openlijk over bij een vrouwenkring of iets dergelijks, als je bang bent voor gek te staan wanneer je bij het bidden het hoofd bedekt – of bij het profeteren, namelijk als je van Godswege iets tegen anderen zegt. Vaak is er ook een totaal ongegronde angst. We willen dus niemand ontmoedigen, maar de zusters juist moed inspreken.

(b) De hoofdbedekking van de vrouw in de samenkomsten van de gemeente

Contra hoofdbedekking in de gemeente

Zoals hierboven is uiteengezet, gaat het in 1 Korintiërs 11:3-16 om algemene aanwijzingen met betrekking tot de hoofdbedekking bij bidden en profeteren in het openbaar. Wij dienen ons echter af te vragen of de verzen 5 en 10 ook van toepassing zijn op het samenkomen als gemeente. De gemeentelijke bijeenkomsten vormen een heel speciaal onderdeel van ons leven als christenen. En wat uit de goddelijke orde voortvloeit voor ons dagelijks leven, geldt evenzeer voor de orde in de samenkomsten. Bovendien gelden in de samenkomsten nog andere voorschriften, bijv. over het spreken van vrouwen (1 Kor. 14:34), die het bidden en profeteren in het openbaar uitsluiten. Dienovereenkomstig zou een vrouw kunnen argumenteren dat het bidden en profeteren (met bedekt hoofd) op zelfstandige uitingen van toepassing moet zijn, wat haar in de samenkomsten niet is toegestaan. Hoe wil men immers in de geest, of in stilte profeteren? Dat mag bij het bidden functioneren, maar met het profeteren wordt dat toch wel moeilijk.

Verder wordt tegen de hoofdbedekking in de dienst nog het culturele aspect aangevoerd, maar dat hebben wij reeds eerder weerlegd. Helaas stelt men in de praktijk vaak vast dat diegenen die tegen hoofdbedekking in de dienst zijn, niet om bijbelse redenen zo denken, maar het dragen van een hoofdbedekking 'eenvoudig niet meer van deze tijd' vinden. Het gevaar dat wij bijbelse richtlijnen niet meer van deze tijd vinden is natuurlijk op vele terreinen van het christelijk leven aanwezig; en of wij nu man of vrouw zijn, wij moeten ons steeds afvragen in hoeverre

wij ons in ons gedrag door de tijdgeest of door de Geest van God laten leiden.

Pro hoofdbedekking in de gemeente

Er zijn drie argumenten tegen het bovengenoemde ‘contra hoofdbedekking in de gemeente’ aangevoerd:

- Dat een zuster, naar men hoopt, in stilte bidt in de samenkomst van de gemeente.
- Dat zij, doordat zij liederen meezingt die vaak een gebedskarakter dragen, op die manier ook meebidt en profeteert.
- Dat, wanneer een broeder hoorbaar een gebed uitspreekt, hij dit doet als de mond van de gemeente en de zuster dan meebidt en het gebed door middel van haar hardop uitgesproken ‘Amen’ bekrachtigt.

Wij plaatsen de volgende kanttekeningen bij de bezwaren die van de ‘contra zijde’ nog hiertegen worden ingebracht:

Tegen het eerste punt kan men aanvoeren dat een zuster toch zeker bij haar dagelijkse arbeid vaker in stilte bidt en dan ook daar, dus zekerheidshalve altijd, een hoofdbedekking zou moeten dragen. Wie punt 1 verdedigt, moet om consequent te zijn de hele dag een hoofdbedekking dragen. Dat kan toch niet naar Gods gedachten zijn, omdat de apostel dan niet de beperking gegeven zou hebben: wanneer zij ‘bidt of profeteert’. Dat zou overbodig geweest zijn, als de vrouwen sowieso de hele dag het hoofd zouden moeten bedekken. Anderzijds weten wij dat onze Heer voortdurend in gemeenschap met Zijn God en Vader was, en lezen wij toch ook van speciale tijden waarop Hij in gebed was. Zo lezen wij bijvoorbeeld van Daniël ook dat hij driemaal per dag

bad. Wij moeten hier dus oppassen dat wij niet in de val lopen om een argument bewust tot in het absurde door te voeren.

Tegen het tweede punt kan men aanvoeren dat het zingen van liederen elders in de Schrift toch ook los van het bidden besproken wordt.

Tegen het derde punt kan men aanvoeren dat wij niet duidelijk in de Schrift vinden dat een broeder, wanneer hij bidt, dit principiële doet als de mond van de gemeente. Weliswaar denken wij dat dit zo zou moeten zijn. Gemeenschappelijk gebed, dat oorzaken of onderwerpen betreft waarover allen overeenstemmen, kent immers een geweldige belofte: 'Ik zeg u tevens, dat als twee van u overeenstemmen op de aarde over enige zaak die zij maar zouden vragen, het hun ten deel zal vallen van Mijn Vader die in de hemelen is' (Matt. 18:19). De broeder die het gebed in de samenkomst uitspreekt, richt het als de vertegenwoordiger of de mond van de gemeente tot God, maar alle aanwezigen bidden samen, zowel mannen als vrouwen. Wanneer zij dus gezamenlijk bidden, moet ook het onderscheid tussen mannen en vrouwen zichtbaar zijn. Dat is duidelijk de teneur van 1 Korintiërs 11. En de vrouwen moeten met bedekt hoofd, en de mannen met onbedekt hoofd bidden.

In het boek Handelingen vinden wij voorbeelden hoe door de gemeente (en daarbij zijn de zusters ongetwijfeld inbegrepen) een voortdurend gebed tot God werd opgezonden (Hand. 4:24-31; 12:5). Persoonlijke en individuele gebeden, die geen zaak van de gemeente zijn, horen niet thuis in de gemeentelijke samenkomst maar in de eigen binnenkamer (Matt. 6:6). Ook de gedachte aan de priesterdienst van de gelovigen brengt ons ertoe, een representatief karakter in vele taken/gebeden van de broeders in de gemeente te onderkennen.

Verdere argumenten pro hoofdbedekking in de gemeente

Er zijn echter nog meer argumenten die vóór de hoofdbedekking van de vrouw in de gemeente pleiten. Een ervan luidt in vers 10: *‘Daarom behoort een vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen’*. Als wij dit vers verbinden met het onderwijs in de brief aan de Efeziërs, namelijk dat de engelen in de gemeente de veelvoudige wijsheid van God aanschouwen, dan kunnen wij stellen dat de engelen ook moeten kunnen zien wanneer men als gemeente samenkomt (en de vrouwen niet hardop bidden), dat zij door het dragen van een hoofdbedekking uitdrukking geven aan haar instemming met de scheppingsorde van God. Hoewel het bestaan van de gemeente niet afhankelijk is van het samenkomen, is het wel zo dat het karakter van de gemeente in het bijzonder zichtbaar wordt wanneer men ‘als gemeente’ samenkomt. De gedachte dat de zusters dan een bijzonder teken voor de engelen moeten hebben, past zeker in deze samenhang.

Een andere overweging in dit verband is, dat het bij het bidden en profeteren om twee steunpunten van het christelijk geloof gaat. Bij het bidden wenden wij ons tot God, en bij het profeteren wenden wij ons van Godswege tot de mensen. Daarom is de gedachte niet van de hand te wijzen dat alle handelingen die ergens daartussen liggen, dan eveneens hierbij ingesloten zijn. Daartoe zou dan ook het bezoek aan de samenkomsten, het broodbreken, het zingen van geestelijke liederen etc. behoren.

Een ander argument kan zijn dat het Hoofd van de man tenslotte Christus is (vs. 3), en dat hij daarom zijn hoofd niet moet bedekken (overigens in tegenstelling tot de Joden, waar mannen bij religieuze verplichtingen steeds een hoofdbedekking moesten dragen, wat verband hield met het feit dat Christus nog niet gekomen was); en dat de man het hoofd van de vrouw is.

Maar juist in de gemeente, waar Christus immers het Hoofd is, moet niet het hoofd van de vrouw, dus de man, gezien worden. Vandaar de conclusie in vers 6: 'laat zij zich dan dekken'.

Verder – bij het vorige argument aanknappend – is de vrouw de heerlijkheid van de man (vs. 7); en juist in de gemeente moet niet de heerlijkheid van de man gezien worden, maar alleen de heerlijkheid van de Heer Jezus. Ook wordt het lange haar van de vrouw haar 'eer' genoemd (vs. 15). Hier wordt voor 'eer' hetzelfde Griekse woord gebruikt als eerder voor 'heerlijkheid'. Dus kan men ook zeggen dat het lange haar van de vrouw haar 'heerlijkheid' is. Zo zou men hier ook kunnen stellen dat in de gemeente de heerlijkheid van de vrouw niet moet worden gezien, maar alleen de 'heerlijkheid' van de Heer. Hem alleen komt toe alle 'eer'.

De vrouw is bovendien steeds het beeld van de gemeente. De Heer Jezus heeft de gemeente liefgehad en Zichzelf voor haar overgegeven, lezen wij in Efeziërs 5. Daar staat dat de man zijn vrouw moet liefhebben, evenals ook Christus de gemeente heeft liefgehad. Het is dus duidelijk dat de vrouw een beeld van de gemeente vormt. En omdat de gemeente steeds haar onderdanigheid tegenover haar Hoofd duidelijk moet maken, zo toont de vrouw ook – in het bijzonder wanneer de gelovigen als gemeente samenkomen – haar onderdanigheid doordat zij haar hoofd bedekt.

Deze argumenten zijn natuurlijk in de eerste plaats conclusies, dat moeten wij eerlijkheidshalve eraan toevoegen. De Bijbel geeft de instructie over de hoofdbedekking van de vrouw in verband met het openlijk bidden en profeteren. Maar als een zuster op grond van deze overwegingen niet slechts bij het gemeenschappelijk gebed maar tijdens de hele dienst een hoofdbedekking draagt, handelt zij naar onze overtuiging zeker in

overeenstemming met wat wij vinden in andere bijbelgedeelten en is het zodoende eerder tot eer van de Heer dan tot oeneer van Hem. Ook het argument dat ongelovigen zich eventueel afgestoten zouden kunnen voelen, wordt weerlegd door sommige opwekkingsbewegingen waarbij zeer velen tot geloof kwamen, hoewel men in die gemeenten vasthield aan de hoofdbedekking van de vrouw (en dat ook in onze tijd!).

(c) De hoofdbedekking van de vrouw bij het persoonlijk gebed

Vele uitleggers geloven dat het in dit gedeelte slechts gaat om het bidden in het openbaar, en dat dit voorschrift niet van toepassing is wanneer een vrouw geheel persoonlijk in de tegenwoordigheid van God verkeert en bidt. Hoofdargument daarvoor is (1) dat het profeteren eigenlijk alleen in het openbaar gebeuren kan, en (2) dat de apostel Paulus die gevallen wilde bespreken waarin de vrouw een leidinggevende rol had en de plaats van de man innam (door openlijk te bidden of te profeteren, wat in eerste linie de taak van de man is volgens 1 Tim. 2:1). Bij het persoonlijk gebed is dit echter uitgesloten. Anderen houden dit voor een niet bewijsbare en niet acceptabele beperking. Zij zien het bidden en profeteren van de vrouw, zoals hierboven geschetst, als belangrijke kenmerken van het christelijk leven, en geloven dat de vrouw zich hierbij – persoonlijk of openbaar – moet bedekken.

6. Slot

Onze wens was het enkele punten die voor dit onderwerp van belang zijn, ter overweging te geven. Iedere gelovige vrouw behoort ernstig voor de Heer te overwegen hoe zij aan dit gedeelte uit 1 Korintiërs 11 het beste recht doet. Daarbij kunnen de hierboven onderzochte argumenten van nut zijn. Ons doel

is niet eisen te stellen of wetten te verordenen die wij niet ondubbelzinnig in de Schrift kunnen terugvinden. Toch houden wij iedere lichtvaardigheid in deze vragen, die de scheppingsorde van God raken, voor nalatigheid. Wij willen christenen bemoedigen aan Gods gedachten te beantwoorden, in plaats van dit thema met enkele nogal bedenkelijke argumenten van tafel te vege.

Het geeft ook te denken dat in de hele kerkgeschiedenis tot de 20e eeuw hierover helemaal geen problemen bestonden: de vrouwen droegen steeds hoofdbedekking. Nu nog ziet men dat oudere vrouwen die naar de kerk gaan de hoed niet in de garderobe afdoen. De oudere mannen daarentegen doen hun hoed in de garderobe af, maar jonge mannen houden de in de mode gekomen petten of caps bij het bidden soms op. Deze eigenaardigheid zou net zo goed onder kritiek moeten worden gesteld, want Gods Woord zegt duidelijk dat de man zijn hoofd bij het bidden niet moet bedekken. Het is ons verlangen dat de lezers zich in deze vragen door de Geest van God en niet door de tijdgeest zullen laten leiden.

G.H. Kramer

5. Hoofdbedekking en haardracht

Een bijbellezing over 1 Korintiërs 11:2-16

1. Inleiding

Broeders en zusters, u denkt nu natuurlijk dat we gaan lezen uit de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs, daarvan het elfde hoofdstuk. En dat is ook zo, we gaan er een belangrijk gedeelte van lezen, maar ik wil eerst een andere schriftplaats lezen die mij deze week bijzonder aansprak. Toen ik in verband met een totaal ander onderwerp op die tekst stuitte, dacht ik: ‘Daar ga ik – als de Heer het geeft – mijn lezing mee beginnen’. Het is een vers uit de tweede brief van Paulus aan Timoteüs, waar Paulus schrijft: “Let wel op wat ik zeg, want de Heer zal je inzicht geven in alle dingen” (2 Tim. 2:7).

U mag best weten dat ik heel erg heb opgezien tegen deze avond. Daar wil ik geen geheim van maken, want je weet hoe gevoelig

dit onderwerp ligt. Je weet ook welke uitlegkundige problemen in 1 Korintiërs 11 gezien worden, niet altijd door mijzelf, maar door vele anderen. En je weet ook hoe men elkaar soms afrekent op de wijze waarop met 1 Korintiërs 11 wordt omgegaan. Ik weet niet, omdat ik de meesten van u niet ken, met welke gedachten u hier vanavond gekomen bent. Dat zou kunnen zijn de gedachte: ‘Nu hoop ik maar dat hij een beetje stevig traditioneel verhaal houdt, dan horen ze het nog eens een keer!’ Het zou ook kunnen zijn dat u gekomen bent met de gedachte: ‘Nu hoop ik eens voor altijd te weten wanneer hoofdbedekking wel moet en wanneer niet’.

En ik zou met die laatste gedachte willen beginnen. Want als ik zeker zou weten dat u allemaal hier zo zit, dan zou ik nog meer gespannen raken dan ik geweest ben. Het helpt ook al een beetje dat we nu begonnen zijn; ik heb ook gehoord hoe er gebeden is. Dat doet je gewoon goed en dan hoor je ook met welke intentie men hier vanavond zit. En toen ik er van tevoren over nadacht – je probeert je een beetje die zaal en de broeders en zusters voor te stellen – dacht ik: ‘Als ze nu toch maar niet denken dat het van mij moet afhangen, want uiteindelijk moet toch alles getoetst worden aan de Schrift zelf’. Maar geeft de Schrift echt altijd met hoofdstuk en vers een antwoord op de vragen die wij hebben? Natuurlijk kun je bij het nadenken over deze vragen niet heen om dat bekende gedeelte uit 1 Korintiërs 11:2-16, dat is duidelijk. Alleen is het zeer de vraag of daarin precies uw vraag wordt behandeld. Dat gedeelte dat we gaan overdenken, zal wel *richting* moeten geven aan dat antwoord. En daarom is de eerste helft van 2 Timoteüs 2:7 zo belangrijk. Daar zegt Paulus: ‘Let wel op wat ik zeg’. Dat betekent dus: Zorg dat je weet wat de apostel schrijft. En als we dat doen – zo heeft hij ook tegen Timoteüs gezegd – dan mogen we er op rekenen dat de Heer ons vervolgens inzicht geeft in *alle* dingen, ook in die dingen waar

de Schrift misschien niet altijd meteen rechtstreeks een uitspraak over doet, maar de Schrift geeft dan wel richting aan ons denken. En dan kan het best zijn, als we zien waar 1 Korintiërs 11 over spreekt, dat dit gedeelte wel degelijk ook ons helpt inzicht te krijgen in die andere vragen die we in verband met dit onderwerp kunnen hebben. Het uitgangspunt blijft: Letten op wat de Schrift zegt, letten op het punt waar vervolgens onze conclusies beginnen en deze conclusies niet te snel aanzien voor het inzicht dat de Heer ons geeft; inzicht dat de Heer geeft, kan niet in strijd zijn met de Schrift. Vanuit 2 Timoteüs 2:7, met de gedachte samen verlangend te kijken naar hoe de apostel spreekt over dingen die alles te maken hebben met ons onderwerp, mogen we er ook op vertrouwen dat we van de Heer inzicht krijgen in de vragen die we hebben.

2. Gaat 1 Korintiërs 11:2-16 over de gemeentelijke samenkomst?

Laten we dan nu samen dat gedeelte lezen, namelijk 1 Korintiërs 11:2-16. De belangrijke vraag die altijd – dus ook bij dit gedeelte – moet worden gesteld, is: Waar gaat het nu precies over? Wat is nu eigenlijk het onderwerp dat de apostel hier aan de orde stelt? De hoofdbedekking, zou ik willen antwoorden, en in afgeleide zin en daarmee verbonden de haardracht. Een tweede vraag die moet worden gesteld, is: In welk *verband* brengt de apostel dit onderwerp ter sprake? Want we kunnen dit gedeelte helemaal uitspitten, maar de vraag is toch: Waar gaat het om als de apostel spreekt over het zich dekken, bij welke gelegenheid moest dat gebeuren? En waarom stellen wij die vraag? Bijvoorbeeld omdat we willen weten of de hoofdbedekking te maken heeft met ons samenkomen als gemeente of niet.

We gaan eerst kijken in welk verband het gelezen Schriftgedeelte voorkomt. Mensen die zeggen dat 1 Korintiërs 11 een hoofdstuk is dat spreekt over hoe het moet toegaan in de samenkomsten van de gemeente, gebruiken daar meestal – vaak met hun Bijbel dicht – het volgende argument voor: ‘In hoofdstuk 10 gaat het over het avondmaal, dat komt direct na dit stukje in hoofdstuk 11 ook weer terug. Dus je ziet duidelijk: dit onderwerp wordt aan de orde gesteld binnen het kader van de samenkomsten van de gemeente’. Hoeveel sympathie ik ook voor dat standpunt heb en hoe dicht mijn standpunt daar uiteindelijk ook bij zal komen, uitlegkundig denk ik dat het niet juist is. Natuurlijk wordt in hoofdstuk 10 gesproken over het avondmaal. Maar het is wel goed om te zien dat dit gebeurt in een hoofdstuk van zo’n 33 verzen in de verzen 14 t/m 22. En hoe komt het avondmaal daar ter sprake, de Tafel van de Heer om precies te zijn? Niet als onderwerp op zichzelf, om in dat opzicht een aantal dingen te onderwijzen en aan de kaak te stellen. Nee, in 1 Korintiërs 10 wordt over het avondmaal gesproken in het kader van het onderwijs dat de apostel geeft over de gevaren van afval en afgoderij. En als de apostel daarover spreekt, over de gevaren die in dat opzicht de christenen bedreigen, laat hij zien dat het toch wel één bepaald onderdeel is van het christen-zijn, waar je toch 100% zeker geen gemeenschap mag hebben met demonen, maar dat ook 100% duidelijk is dat christenen daar helemaal niet bij kunnen horen.

De apostel zegt: Je kunt niet deelnemen aan de tafel van de Heer (1 Kor. 10:21), en aan de tafel van de demonen. Ook in het voorafgaande laat hij zien hoe onmogelijk het is dat de dienst van de demonen zou kunnen worden gecombineerd met de tafel van de Heer, met de eredienst van de Here Jezus. Maar daarna, vanaf vers 23, gaat het duidelijk over uitgesproken privé aangelegenheden, zoals daar zijn: Het kopen van vlees; en ook dat wordt in feite indirect verbonden met de afgoderij. Want als

iemand in vers 28 tegen een ander zegt – zeker in die tijd was dat meer een probleem dan voor ons nu in West-Europa: ‘Dit is godenoffer’, dan zegt de apostel: ‘Dan kun je het maar beter niet eten’. Niet zozeer omdat er iets met dat vlees zelf loos zou wezen, wanneer je dat los van de godsdienst van de demonen wilt nuttigen, maar wel omdat die andere gelovige, die jou dat te kennen geeft, daardoor een heel vreemd idee zou kunnen krijgen van de christelijke vrijheid.

Maar het gaat daar wel over privé aangelegenheden als het doen van boodschappen, het nuttigen van vlees en de mogelijkheid dat een ander, die vermoedt dat het toch nog iets met afgoderij te maken heeft, dat ziet als een reden om ook in zijn privé-leven zich vrijheden te veroorloven die nog veel verder gaan. Vandaar dat de slotsom in dat gedeelte is, in vers 32, dat je geen struikelblok moet zijn voor de mensen om je heen. Zelfs de gewone dingen als eten en drinken moet je doen tot heerlijkheid van God. Wees geen struikelblok voor de Joden, voor de Grieken en ook niet voor de gemeente van God. Die gemeente is daar echt niet bijeen! Als de gemeente bij elkaar is, is dat wel de laatste plaats waar iemand op het idee zou kunnen komen om vlees te gaan eten dat iets met afgoden te maken heeft. Het gaat in 1 Korintiërs 10:32 gewoon om de gemeente als de som van alle gelovigen op aarde, en Paulus zegt dan ook: ‘Ik wil in alles allen behagen, maar niet mijn eigen voordeel zoeken, maar dat van de velen.’ En dan is hij eigenlijk al een tijdje niet meer over de samenkomst bezig.

Ik handhaaf zelf de gedachte dat de apostel Paulus 100% zeker weer over de samenkomst begint vanaf 1 Korintiërs 11:17. Waarmee ik overigens niet wil zeggen – want die conclusie wordt dan ook weer snel getrokken! – dat wat de apostel zegt in dat tussenliggende gedeelte totaal niets met de samenkomst te maken heeft. En dan kom ik terug op dat eerste vers dat ik

vanavond gelezen heb. Als de apostel in 2 Timoteüs 2:7 zegt: 'Let wel op wat ik zeg', dan bedoel ik daarmee vanavond het zo te verklaren dat wanneer wij letten op wat de apostel in dit gedeelte zegt en de lessen die daaruit te trekken zijn, dat we die zeer beslist niet moeten vergeten wanneer we als gelovigen bij elkaar zijn. Maar dat is wel even iets anders dan het rechtstreeks uit te leggen als een gedeelte dat spreekt over ons uiterlijk tijdens de samenkomst en niet als een gedeelte dat veel verder gaat. Want dat laatste is, lijkt mij, het geval. Hoe dan ook, het beroep op 1 Korintiërs 10 is naar mijn overtuiging niet terecht.

Er is nog een reden waarom ik denk dat 1 Korintiërs 11 vanaf vers 2 niet rechtstreeks spreekt over de samenkomsten. En dat is wat hier wordt gezegd over het bidden en profeteren van de vrouw in vers 5: 'Iedere vrouw die bidt of profeteert met ongedekt hoofd, onteert haar hoofd'. Als ik zou denken dat dit gedeelte spreekt over de samenkomst van de gemeente, dan brengt dit mij onherroepelijk, wat de uitleg betreft, in conflict met 1 Korintiërs 14:34. En dat conflict is naar mijn overtuiging, ik weet dat er anders over wordt gedacht, niet noodzakelijk. Je kunt zeer moedeloos worden bij het lezen van veel schriftverklaringen over hetzelfde gedeelte, als je merkt dat er toch steeds andere uitkomsten zijn. En dat is juist zo wanneer u verklaringen zou lezen over 1 Korintiërs 11 en 14. Ik heb dan ook niet de illusie dat ik hier nu vanavond het laatste woord spreek. Dat wil ik toch heel eerlijk zeggen. Een zekere radeloosheid kan je zelfs overvallen, als je merkt hoe zeer schriftgetrouwe uitleggers toch soms tot totaal verschillende conclusies komen. En dat maakt je, voor zover je het al niet was, nederig.

Maar aan de andere kant is het mijn overtuiging dat de apostel, of liever gezegd de Heer, ons de Schrift niet heeft nagelaten om ons met zo'n gevoel te laten rondlopen. Want

toen ik dit bij mijzelf merkte, heb ik gedacht: ‘Dit kan niet de bedoeling van de Heer zijn.’ Toen heb ik tegen mijzelf gezegd: ‘Laat maar eens een tijdje alle commentaren dicht en kijk nog eens wat de Heer Zelf in het Woord te zeggen heeft.’ En toen was ik zo ontzettend dankbaar dat ik op dat vers stuitte in 2 Timoteüs 2:7. En ik dacht: ‘Dat wil ik graag doen, letten op wat Paulus zegt en dan hopen en bidden dat ik vanuit wat de apostel in 1 Korintiërs 11 leert, ook inzicht krijg in de vragen die dan misschien niet rechtstreeks in dat gedeelte aan de orde komen, maar die wel te maken hebben met mijn leven als christen, zowel binnen als buiten de samenkomsten.’ En ik zal u maar gewoon heel eerlijk zeggen dat de reden, een tweede reden dus, waarom ik denk dat 1 Korintiërs 11:2-16 *niet* over de samenkomsten van de gelovigen als gemeente gaat, is dat stukje over het bidden en profeteren van de vrouwen. Want volgens 1 Korintiërs 14:34 behoort de vrouw in de samenkomst van de gemeente te *zwijgen*.

3. Het betoog van de apostel

Nu wordt hier in 1 Korintiërs 11 gezegd dat als een *man* bidt of profeteert met iets op zijn hoofd (vs. 4), hij zijn hoofd onteert. Ik heb overigens nog nooit meegemaakt dat in een samenkomst (wel of niet als gemeente) een man zijn hoed ophield. Dat is natuurlijk niet een bewijs, maar gewoon iets dat ik heb waargenomen. *Als* er een probleem in dit gedeelte wordt gezien – gewoon objectief, uitlegkundig – dan heeft het te maken met de *vrouw*. Als zij bidt of profeteert met ongedekt hoofd, onteert zij haar hoofd; want het is één en hetzelfde alsof zij geschoren was (vs. 5).

Voordat ik erop inga, *waar* zij eventueel zou kunnen bidden of profeteren, moeten we toch vaststellen dat hier sprake is van een *bedekking* van het hoofd. En als ze die bedekking niet heeft,

onteert zij haar hoofd. Sterker nog, zegt de apostel in de tweede helft van vers 5: ‘Als ze die weglaat bij het bidden of profeteren, dan komt het erop neer, dan is het één en hetzelfde alsof ze geschoren is.’ Want, vers 6: ‘Als een vrouw niet gedekt is, laat zij zich ook maar het haar laten afknippen. Maar als het voor een vrouw een schande is zich het haar te laten afknippen – daar gaat de apostel vanuit – of zich te laten scheren, laat zij zich dan dekken.’

4. De hoofdbedekking is niet hetzelfde als de haardracht

Eén van de visies waar ik moeite mee heb, is de gedachte dat de hoofdbedekking *identiek* zou zijn met de haardracht. Die gedachte is niet nieuw, al hoort u deze nu misschien voor het eerst. Er zijn uitleggers die zeggen: Als de apostel hier spreekt over een vrouw wier hoofd gedekt moet zijn, dan bedoelt hij daarmee dat ze lang haar moet hebben. Kijk maar, zegt men dan, aan het eind van het gedeelte is sprake van het lange haar dat de vrouw tot een sluier is gegeven. En dat staat in vers 15. Zie je wel, die sluier, die bedekking, dat is dat lange haar, zegt men dan. Ik zal u vertellen waarom ik die gedachte verwerp. Allereerst is de grondtekst zelf zeer duidelijk als het gaat om dat woord ‘dekken’, of ‘bedekken’, of ‘ontdekken’. Dat zijn gewoon elkaars tegenpolen, er ligt ergens *wel* een bedekking op of er ligt ergens *niet* een bedekking op. Sommigen menen dat een enkele tekst in de Griekse vertaling van het Oude Testament een mogelijkheid geeft om hier toch niet zozeer de bedekking van het hoofd als wel de haardracht in te zien.

De reden waarom ik daar moeite mee heb, is gelegen in het feit dat de apostel – nu moet ik één keer een moeilijk woord gebruiken, ik zal proberen het daarna te omschrijven – het dekken

van het hoofd gaat behandelen met als *analogie* het wel of niet afknippen van het haar. En als het dekken van het hoofd of het niet dekken van het hoofd gelijk zou zijn aan het wel hebben van lang haar of het niet hebben van lang haar, zou de apostel op een uiterst zonderlinge manier twee keer *hetzelfde* zeggen. Dus wat we ook met dit gedeelte doen, de gedachte dat ‘met ongedekt hoofd’ betekent dat het haar niet los naar beneden zou hangen, en dat ‘met gedekt hoofd’ betekent dat het wél naar beneden zou hangen, dat is naar mijn idee een gedachte die absoluut geen steun vindt in dit gedeelte. De apostel zegt, ik laat het nog eens horen in vers 5: ‘Een vrouw die bidt of profeteert met ongedekt hoofd, dus onbedekt hoofd, onteert haar hoofd.’ Want – en dan noemt hij iets dat evident schandelijk was en is – dat komt erop neer alsof zij geschoren was. Hij zegt niet: ‘Zo iemand is geschoren.’ Nee, het komt erop neer *alsof* zij geschoren was. ‘Want als een vrouw niet gedekt is, laat zij zich ook maar het haar laten afknippen.’ Die andere uitleggers zouden eigenlijk zeggen: ‘Want als een vrouw kort haar heeft, laat zij zich dan ook maar het haar laten afknippen’. En dat is iets dat er bij mij niet in wil, dat vind ik geen goede verklaring van dit gedeelte.

Dus hoe dan ook, er is wel degelijk sprake van een bedekking. En *van welke aard* die bedekking dan is of geweest is? Wel, dat was bij de Romeinse en de Griekse vrouwen erg eenvoudig: zij hadden de mogelijkheid om een deel van de kleding over het hoofd te werpen als een soort capuchon. Dat soort kledij bestaat nu nog, dat is helemaal niets bijzonders. In onze cultuur zal dat in de meeste gevallen om een hoedje of een sjaaltje gaan. Maar de apostel laat zich dan ook niet uit over de aard van de bedekking, noemt niet het kledingstuk zelf, maar spreekt over ‘dekken’ en zegt: ‘Een vrouw die dat weglaat bij het bidden of profeteren, ja, die hoeft ook datgene wat op een andere wijze haar vrouw-zijn

onderstreept, namelijk het lange haar, niet nog eens nadrukkelijk te laten zien, dat kan dan net zo goed afgeknipt worden.'

5. De scheppingsorde

Als de apostel dit onderwerp aan de orde stelt, doet hij dat niet zomaar zonder meer, want hij heeft daar een stukje 'voorgeschiedenis' bij gegeven, dat ik expres even heb overgeslagen. Hij herleidt de hoofdbedekking namelijk niet tot de mode of de cultuur van zijn tijd, zoals sommige uitleggers willen, maar tot de *scheppingsorde*. Niet tot de orde van de *nieuwe* schepping, zoals in Galaten 3:28, waar staat dat in Christus man noch vrouw is; maar interessant genoeg tot die van de *oude* schepping, waarin man en vrouw wel afzonderlijk staan en niet gelijk zijn. We zien dat in vers 3: 'Maar ik wil dat u weet, dat Christus het hoofd is van iedere man, en de man het hoofd van de vrouw, en God het hoofd van Christus.' Dan krijg je dus als volgorde van de genoemde soorten hoofdschap de rangorde: God – Christus – man – vrouw.

De vraag is natuurlijk, wat betekent dat woord 'hoofd'? Dat is helemaal geen gemakkelijke vraag, dat wil ik even heel eerlijk zeggen. Eén gedachte is dat met 'hoofdschap' hier 'oorsprong' zou worden bedoeld. Aangezien Christus als mens, als de tweede mens, de Eerstgeborene van de hele schepping wat Zijn bestaan hier op aarde betreft, uit God is voortgekomen, erkende Christus God hier op aarde als Zijn Hoofd, als Degene aan wie Hij Zijn bestaan als Mens te danken had. Daarmee verbonden zou dus ook de man het hoofd van de vrouw zijn, omdat de vrouw – toen zij geschapen werd – feitelijk haar oorsprong vond in de man. Deze gedachte is naar mijn overtuiging niet juist, omdat wanneer er gesproken wordt over het scheppen van de vrouw uit de man,

uiteindelijk nadrukkelijk wordt gezegd: ‘Maar alle dingen zijn uit God’ (vs. 12). Zoals de vrouw uit de man is – daar zou je nog aan oorsprong kunnen denken –, zo is ook de man door de vrouw, want elke man wordt uit een vrouw geboren. Maar uiteindelijk, zo zegt de apostel, zijn alle dingen, alle schepselen uit God.

Ik denk dus dat hoofdschap hier niet verwijst naar oorsprong, maar naar iets dat je zou kunnen noemen een *gezagsverhouding*, een verhouding die niet voor niets in termen van ‘hoofdschap’ beschreven wordt. Daarvoor hebben we een argument in Efeziërs 5:22, waar we vergelijkbare woorden in een iets ander verband vinden: ‘Vrouwen [weest] aan uw eigen mannen [onderdanig] als aan de Heer’. En waarom? ‘Want [de] man is [het] *hoofd van de vrouw*, evenals ook Christus [het] *hoofd is van de gemeente*. Hij is [de] Behouder (of: Redder) van het lichaam. Maar zoals de gemeente aan Christus *onderdanig* is, zo ook de vrouwen aan hun mannen in alles.’ Hoofdschap heeft dus zeker te maken met *gezag*, maar evenzeer met *zorg*. Christus is de Behouder of Redder van Zijn lichaam. En dat is heel belangrijk, want hoofdschap in de wereld is uitsluitend gezagsuitoefening, de baas spelen. En dat is het nou net niet in de gemeente. Wanneer ik mij als de baas van mijn echtgenote zou opstellen en zou gedragen, dan is er iets fundamenteel mis. Als ik op die manier zou spreken over wat de Schrift van een vrouw tegenover haar man vraagt en ik zou het in zulke termen verklaren, dan doe ik het verkeerd. Er is wel degelijk sprake van een gezagsverhouding, in die zin dat de Schrift onderdanigheid vraagt van de vrouw. Dat klinkt niet meer zo eigentijds, maar het staat toch in de Schrift. Er is sprake van hoofdschap van de kant van de man, zoals ook Christus het Hoofd is van de gemeente. En dan staat er niet meteen: ‘en dus is de gemeente onderdanig.’ Nee, eerst staat er dan nog aan het eind van vers 23: ‘Hij is de Behouder van het lichaam’. Het is erg belangrijk dat erbij te betrekken.

Dit betekent dat naar mijn overtuiging ook in 1 Korintiërs 11 hoofdschap te maken heeft met datgene wat verwijst naar *gezag*. Christus op aarde onderwierp Zich als mens aan het gezag van God. En als het goed is, beseft elke man dat Christus gezag over hem heeft; natuurlijk ook over elke vrouw, maar de vrouw heeft daarnaast te maken met het verschijnsel 'man'. Zo noem ik het maar even hier. Dat kan haar eigen man zijn, dat kan ook iets algemener worden gesteld; om de man kan ze niet heen. In dit gedeelte wordt gesteld dat in de orde van God, in de scheppingsorde, dit verschil in positie tussen man en vrouw zichtbaar moet zijn; ook nu nog, hoewel wij geestelijk gezien al deel uitmaken van de nieuwe schepping waarin man noch vrouw is.

En dan wordt het betoog moeilijk. We kunnen er misschien een bepaalde lijn in ontdekken, maar wij zouden misschien niet zo gauw op de gedachte komen, dat om die gezagsverhouding te ondersteunen *twee* verschijnselen ter sprake komen: namelijk het lange haar en de hoofdbedekking. Dat zouden wij nooit uitgevonden hebben. Maar de Schrift noemt het hier wel, en zegt dat bij het bidden of profeteren het onderscheid tussen man en vrouw duidelijk moet zijn. Als een vrouw niet gedekt is, moet zij ook dat andere wat haar vrouw-zijn onderstreept, haar lange haar, maar afknippen. Maar als dat voor een vrouw een schande is (vs. 6), als ze het vanzelfsprekend als iets schandelijks ervaart om zich, net als de man vroeger bij de barbier, te laten knippen en scheren – je kunt het gewoon zien als het mannelijk gedrag in het uiterlijk – dan zou ze moeten aanvoelen dat zij zich dan moet dekken, en de man niet.

Vers 7: 'Want [de] man behoort zijn hoofd niet te dekken, daar hij [het] beeld en [de] heerlijkheid van God is; maar de vrouw is [de] heerlijkheid van [de] man.' En dan zouden wij kunnen zeggen:

Is de vrouw dan *niet* het beeld en de heerlijkheid van God? Als u dat naleest aan het begin van het boek Genesis, dan leest u in Genesis 1:26 dat dit ook van de vrouw geldt. Maar er zit een klein probleem bij. In Genesis 1:26 zegt God: ‘Laat Ons mensen maken naar Ons beeld, als Onze gelijkenis.’ En dan komt vers 27: ‘En God schiep de mens naar zijn beeld; naar Gods beeld schiep Hij *hem* (dus mens, ‘hem’ enkelvoud); man en vrouw schiep Hij *hen*. En pas in Genesis 2 wordt duidelijk dat er aanvankelijk slechts één mens bestond, in wie God toch de vrouw reeds als aanwezig zag. Ze wordt afzonderlijk gemaakt in het tweede hoofdstuk. Hoewel man en vrouw allebei beeld en heerlijkheid van God zijn, zegt de Schrift het op het moment dat er nog maar één mens op aarde is, waarbij die ene mens als beeld van God, d.i. als vertegenwoordiger, als zichtbare vertegenwoordiger van God op aarde mag zijn en tevens naar de gelijkenis van God (hier in 1 Korintiërs 11 wordt dan gezegd: de heerlijkheid van God). De vrouw verwijst echter allereerst naar de man. Zij is de volmaakte aanvulling van hem, want hij was zonder haar niet compleet. En wij zouden zeggen met de taal van Genesis 1: en *samen* verwijzen zij, man en vrouw, naar God. Dat betekent dus dat de apostel niet schrijft over zaken die *destijds* speelden, zoals de mode en cultuur van de eerste eeuw na Christus, maar juist verwijst naar fundamentele dingen die hij herleidt tot de scheppingsorde, die al gold lang voordat de gemeente in Korinte er was.

6. Hoofdbedekking ter wille van de engelen

Paulus spreekt dus over een goddelijke orde: God – Christus – man – vrouw. Daarbij spreekt hij over de scheppingsorde als argument voor de hoofdbedekking, en dan haalt hij er nog een aantal wezens bij die in de schepping ook geschapen zijn. Die zelfs eerder geschapen zijn dan wij, zoals blijkt uit Job 38, en dat

zijn de engelen. De apostel heeft daaraan voorafgaand gezegd dat de man het eerst is geschapen, en de vrouw om de man en niet andersom.

Maar, zoals gezegd, hij noemt in vers 10 ook de engelen. Volgens sommige uitleggers is vers 10 het moeilijkste vers in dit gedeelte. En dat is misschien ook wel zo. Want wat staat daar? Iets anders dan u en ik zouden verwachten. Er staat namelijk, nadat de scheppingsorde zo door de apostel is beschreven, het woordje 'daarom'. Dat betekent: er volgt een conclusie. En dan zouden u en ik als conclusie verwachten: 'Daarom behoort de vrouw zich het hoofd te dekken'. Dan zou het betoog gesloten zijn. De apostel is begonnen met de hoofdbedekking, heeft in samenhang daarmee de scheppingsorde besproken. Hij heeft al de bedekking of het ontdekken van het hoofd genoemd, en als hij dan nog eens wat nadrukkelijker op de scheppingsorde is terug gekomen, zegt hij: 'Daarom behoort de vrouw...' Maar dan staat er *niet*: 'het hoofd te bedekken'. Juist omdat we dit verwachten en dit het betoog ook sluitend zou maken, denk ik dat je datgene wat nu komt wel degelijk in die context moet lezen, maar de apostel noemt de hoofdbedekking hier anders. Nu hij gesproken heeft in termen die toch iets te maken hebben met gezag, drukt hij zich nu anders uit en zegt niet: 'Daarom behoort de vrouw zich het hoofd te dekken.' Maar hij zegt: 'Daarom behoort de vrouw een *macht* op haar hoofd te hebben'.

De meeste verklaarders die door u en ik vaak zullen zijn geraadpleegd, zeggen (en dat is zonder meer een verklaring die uitstekend hout snijdt in dit gedeelte): dat betekent hier een *beeld*, een *teken* van gezag, het gezag waar de vrouw binnen de scheppingsorde mee te maken heeft en wel het gezag, de aanwezigheid van de man. En dat is een verklaring die een uitstekende zin geeft aan dit gedeelte.

Maar het is ook mogelijk te vertalen, dat moet ik eerlijkheidshalve zeggen: ‘Daarom behoort de vrouw *gezag over haar hoofd* te hebben.’ Overigens is het woord ‘hoofd’ in dit gedeelte niet steeds hetzelfde, is het niet steeds een letterlijk, fysiek hoofd. Soms is het duidelijk tweeledig. Als er staat: ‘Christus is het Hoofd van iedere man’, dan snappen we onmiddellijk dat dit te maken heeft met een figuurlijk hoofdschap. En als er staat: de man is het hoofd van de vrouw, dan hoeven we daar ook niet lang over na te denken. Maar wat dacht u van vers 5? Het eerste gedeelte lukt nog wel. Iedere man die bidt of profeteert met iets op zijn hoofd, onteert zijn hoofd. Is dat hetzelfde? Is dat beide keren een letterlijk hoofd, dat hij bedekt als hij eventueel bidt of profeteert, en als gevolg waarvan hij zijn hoofd onteert? Onteert hij zijn fysieke hoofd? Of onteert Hij Christus, die immers zijn Hoofd is volgens vers 3? Niet zo makkelijk. En datzelfde kun je ook bij vers 5 zeggen. Een vrouw die bidt of profeteert met ongedekt hoofd, haar fysieke hoofd, onteert haar *hoofd*. Is dat dan haar man? Is het de man in het algemeen? Of is het gewoon haar eigen natuurlijke hoofd, dat zij in dit geval niet zou dekken? Want met dat afknippen van het haar zit je toch weer dicht bij het fysieke hoofd. Dit is niet zo’n gemakkelijke vraag. Ik wil gewoon eerlijk laten zien dat er wel degelijk een aantal moeilijke punten hierin zijn.

Maar ik ben erover begonnen, omdat in vers 10 die vraag opnieuw actueel wordt: ‘Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben’. Of je nu leest ‘een macht op haar hoofd’ in de zin van ‘een teken van het gezag waaronder zij staat’ binnen de scheppingsorde, of dat je vertaalt ‘gezag over haar eigen hoofd’ – in beide gevallen zul je hier toch terecht komen bij haar fysieke, haar lichamelijke hoofd. Toch blijft het een moeilijk vers, zeker als je de vertaling volgt dat ze gezag over haar eigen hoofd heeft. Gezag kun je ook vertalen met, hoe vreemd het ook

klinkt, dat het haar vrij staat. Alles is geoorloofd maar niet alles is nuttig, zegt de apostel. En als hij zegt: 'alles is geoorloofd', zegt hij: 'alles staat vrij, ik mag alles.' Dan bedoelt hij: daartoe heb ik de bevoegdheid. En via het woord *bevoegdheid* kunnen we dan weer bij het woord *gezag* komen. Men verklaart vers 10 dan als volgt: zij heeft een stuk persoonlijke volmacht, die ze natuurlijk wel volgens de aanwijzing van de apostel moet volvoeren, om in dit opzicht datgene te doen wat behoort, wat passend is.

Dat is toch opmerkelijk. Er staat in vers 10 niet: 'Daarom heeft de vrouw gezag over haar hoofd', in de zin van de vrijheid om met haar hoofd een bepaalde handeling te verrichten, maar er staat dat zij dit gezag *behoort* te bezitten. En juist vanwege dat woordje 'behoort', ben ik geneigd te denken dat die laatste uitleg minder sterke papieren heeft; en dat het wel degelijk slaat op iets dat geheel binnen het betoog van de apostel past. Gelet ook op het woordje 'daarom', staat dus in vers 10: 'daardoor is het gepast en behoort ze een macht, een teken van het gezag op haar hoofd te hebben'. Dit is immers de plaats in het betoog waar we de conclusie verwachten. Dat betoog was begonnen met de hoofdbedekking, en het eindigt er nu mee. De apostel verandert echter zijn woordgebruik enigszins onder invloed van zijn opmerkingen over de scheppingsorde. Hij schrijft daarom niet 'bedekking', maar 'macht'; hij spreekt over de hoofdbedekking als een teken van *gezag*.

Dat betekent niet dat mannen nu allerlei verkeerde conclusies mogen trekken en zichzelf ineens verwaand zouden moeten gaan gedragen. Want noch de vrouw is zonder de man, noch de man zonder de vrouw, in de Heer. Dat wil zeggen: de scheppingsorde gaat over man en vrouw, samen vormen zij de mens. Geen van beiden moeten zij zich iets verbeelden, want hoe het ook gegaan is qua volgorde, uiteindelijk zijn ze allebei afkomstig uit God.

7. Waarom de verwijzing naar de engelen?

Nu ben ik eigenlijk één ding vergeten erbij te noemen. Als in vers 10 de ‘macht op het hoofd’ de fysieke bedekking van het hoofd betekent, dan wordt daar verwezen naar de wezens die ik al genoemd heb, namelijk de engelen. Kennelijk hebben engelen interesse voor het gedrag van vrouwen en mannen tijdens het bidden of profeteren. Ook in andere plaatsen in de Schrift blijkt dat, allereerst in deze zelfde brief, in 1 Korintiërs 4:9. Daar gaat het weliswaar om de apostelen, maar ik wil die tekst toch noemen: ‘Ik meen dat God ons, de apostelen, als laatsten heeft gesteld, als ten dode gedoemden; want wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld en voor engelen en voor mensen.’ Wij zouden zeggen: voor de hele schepping, inclusief de engelen. De engelen zagen wat er met de apostelen gebeurde.

Maar meer toegespitst op de gemeente, zouden we ook eens kunnen kijken in Efeziërs 3:10. Daar wordt gezegd dat door de gemeente nu aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten – en dat zijn de engelen – de veelvoudige wijsheid van God bekend gemaakt wordt. Als engelen iets willen zien van de veelvoudige wijsheid van God, zegt de apostel hier, dan kijken ze *naar de gemeente*. Daar hebben deze heilige wezens belangstelling voor. En de apostel zegt: als engelen hun plaats in de scheppingsorde hebben en mensen een plaats daarin hebben, dan is het voor deze wezens iets waar ze belang in stellen, om te zien hoe bij het bidden of profeteren de man en de vrouw binnen die orde ieder hun eigen plaats hebben; en daarvan behoort de vrouw zich bewust te zijn.

8. De les van de natuur

We hebben dus als argumenten gehad: de goddelijke orde in vers 3 en volgende; de scheppingsorde in het gedeelte dat daarop volgt; de positie van de engelen in vers 10; en dan komt nu het argument in vers 14: de natuur zelf, die ons ook deze les leert. Nu heeft iemand wel eens gezegd: 'Hoe kan de natuur mij nu leren dat het voor een man gepast is om zijn haar af te knippen? Want dat is juist niet natuurlijk, daar heeft hij een apparaat voor nodig!' De moeilijkheid zit hem dus in de vraag, wat betekent hier de natuur? En dat is een heel moeilijk punt. Sommigen zeggen: daar moet je nu juist denken aan de cultuur van die tijd. Maar als er één ding ongerijmd is, is dat in één taal natuur en cultuur door hetzelfde woord zou worden aangeduid. Dat geloof ik dan ook niet, en daarom maak ik het mijzelf ook niet gemakkelijk. Een andere interpretatie zou de natuur zijn uit de wijsbegeerte van toen. Maar ook dat geeft hier geen duidelijke verklaring.

De meeste uitleggers, voor zover ze dit gedeelte belangrijk vinden om daar een stukje vanzelfsprekendheid in te zien, zeggen: de 'natuur' is hier het natuurlijk, onbevangen denken over man en vrouw. Dit laat toch zien dat het sierlijk is als een vrouw lang haar draagt en dat als een man dat doet, het hem onteert. Hier staat niet dat een vrouw lang haar *moet* dragen; sterker nog, de Schrift *gaat ervan uit* dat ze dat doet en dat dit sierlijk voor haar is. En dan is het eigenlijk iets heel moois, helemaal geen opdracht. Wat de hoofdbedekking betreft, daar zou je nog een opdracht in kunnen zien; wat het negatieve, het afknippen van het haar betreft, staat er inderdaad dat het een schande is.

Maar nu positief: wat het lange haar betreft, waarvan wij ons misschien afvragen of dat nu moet of niet, daarvan zegt de apostel: als een vrouw lang haar draagt, dan is het een eer voor haar, omdat het lange haar als een sluier gegeven is. Oftewel: zij

heeft al van nature een sluier, een zichtbare bedekking; maar bij het bidden of profeteren moet daar nog iets zichtbaars bij komen. Daar wordt door sommigen over getwist, zegt de apostel, maar die gewoonte hebben wij niet, en evenmin de gemeenten van God. Sommigen zeggen: die gewoonte is hier niet dat *twisten*, maar het moeilijk doen over het wel of niet bedekken van het hoofd. Ik heb dat altijd een onwaarschijnlijke uitleg gevonden, hoewel zeer prominente uitleggers deze voorstaan. Ik ben geneigd te denken als de apostel zegt: 'wanneer iemand meent te moeten twisten, wij hebben zo'n gewoonte niet', dat hij bedoelt dat de apostelen niet gewend zijn hierover te twisten, maar hierover met gezag te spreken. In andere gemeenten is dit dan ook geen punt, maar in Korinte wel!

9. Hoofdbedekking in de samenkomst

En dan zijn we nu toch bij de gemeenten in het meervoud, want ze hebben daarmee te maken. De apostel gaat hierna in vers 17 pas spreken over het samenkomen. Maar als we nu gezien hebben dat waar vrouwen bidden of profeteren – dus *buiten* de samenkomsten van de gemeente – het gepast is dat zij zich daarbij het hoofd dekken, hebben we dan echt nog een tekst nodig (en dat zou ik u met klem willen vragen) die ons nadrukkelijk vertelt dat het óók in de gemeente moet? Daar waar de vrouw zich dan weliswaar niet hoorbaar mag uiten, maar waar ze wel degelijk 'amen' zegt op de dankzeggingen en mee geniet van wat de Heer aan profetische woorden geeft? Ik zou zelf zeggen: dit punt was het probleem niet, daar zwijgt de apostel over, want het is een *vanzelfsprekendheid* dat waar gelovigen *als gemeente* bij elkaar zijn en weten dat *de gemeente* mag rekenen op interesse van de kant van de engelen, dat ze juist wanneer ze dat gemeente-zijn nog nadrukkelijker maken dan wanneer ieder voor zich de

weg gaat door de week, dat dan helemaal niet *hoeft* te worden gesproken over deze bedekking, ook al is de rol van bidden en profeteren van man en vrouw in de gemeentelijke samenkomst verschillend.

10. Bidden en profeteren

Naar mijn overtuiging behoort een vrouw zich te bedekken als ze bidt of profeteert, niet in de gemeente. Ik bedoel, daar behoort ze zich wel te bedekken, maar ze bidt en profeteert niet zelfstandig in de gemeente. Maar waar bidt en profeteert ze dan wel? Ik zal u een paar heel praktische voorbeelden noemen waar bidden en profeteren door een vrouw heel goed mogelijk is, en waarbij de hoofdbedekking dan ook noodzakelijk is. En je merkt soms dat mensen het desondanks vreemd vinden als een vrouw zich dan het hoofd dekt. Toen mijn kinderen nog aanmerkelijk jonger waren, kon mijn vrouw natuurlijk niet, als ik eens een keer weg was, één van de jongens vragen om voor te gaan in gebed voor de maaltijd. Dan bad zij zelf en dan dekte ze haar hoofd. Dat doet ze ook als ze met de jongere kinderen bidt, 's avonds bij het naar bed gaan. En ik ben daar heel blij om. We hebben het er nooit speciaal over gehad. Als zij hardop bidt, dekt zij haar hoofd.

Je zou kunnen zeggen: ze profeteert ook als ze een stukje uit de kinderbijbel vertelt of uit de Bijbel met haar eigen woorden iets doorgeeft, als ze de kinderen helpt daar iets van te verstaan. Dat vindt dan niet plaats in de samenkomst, maar ze is natuurlijk toch wel een deel van de gemeente; de engelen zien haar, horen haar bidden en profeteren, en dus dekt ze zich het hoofd. Op de kinderclub precies hetzelfde. Dacht u dat als een zuster gewend is om zich daar waar het in ieder geval behoort, het hoofd te dekken, dus als zij bidt en profeteert op plaatsen waar vrouwen

dat ook kunnen doen, zij werkelijk een tekst nodig heeft waarin de apostel apart vermeldt dat het ook behoort wanneer we *als gemeente* bij elkaar zijn? U merkt, ik zie het als een retorische vraag. Ik kan er niemand hard om vallen die zegt: ‘Hoor eens, als het er niet zwart op wit staat, doe ik het niet.’ Ik wil u best bekennen dat ik met zo’n uitspraak wel moeite heb. Maar ik stap ook niet meteen op iemand af, die zich in dit opzicht anders gedraagt dan ik meen dat de Schrift laat zien. Maar ik geloof wel dat, als we zien hoe de apostel onderwijs geeft over het bidden en profeteren van een vrouw met gedekt hoofd, we daaruit mogen afleiden hoe natuurlijk en vanzelfsprekend het is dat een vrouw ook in de samenkomst, waar ze niet zelf hardop bidt of profeteert, zich dekt.

Elders, zo lezen we in vers 16, was er overeenstemming in de gemeenten op dit punt. We vinden dit onderwerp dan ook nergens terug in de Schrift; ook niet in 1 Timoteüs 2. Overigens is dat gedeelte niet aan de gemeente gericht. De apostel leerde in alle gemeenten hetzelfde, maar alleen in zijn eerste brief aan de Korintiërs spreekt hij over de hoofdbedekking. In Korinte was kennelijk iets aan de hand en sommige verklaarders zeggen: Je zou echt alles moeten weten over de achtergronden van wat er nou precies loos was in Korinte. Nou, dan kunnen we wel ophouden, want dat weten we niet.

We zien wel dat dit niet een punt is waarover de Korintiërs vragen hadden. Want dat zien we iedere keer als de apostel zegt: ‘Wat nu dit of dat betreft’. Dat komt een aantal keren voor. Op dit punt heeft de apostel mogelijk iets gehoord van de huisgenoten van Chloë, wie zal het zeggen, en heeft hij gedacht: ‘Dit is iets waar ik nu eens zelf over begin, waarin ik de Korintiërs niet prijs, en dat is de hele kwestie van de hoofdbedekking van vrouwen’. Hij heeft daar een boodschap te brengen, en wil dit onderwerp – dat zeker

ook betekenis heeft wanneer we wel als gemeente bij elkaar zijn
– ook op uw en mijn hart leggen.

6. Overwegingen over de hoofdbedekking

1 Korintiërs 11:1-16

1. Inleiding

Is het nodig iets te zeggen over de hoofdbedekking, dat is toch niet voor deze tijd? Een opmerking in die trant hoor je vaker als dit onderwerp ter sprake komt. De praktijk onder vele christenen is zodanig, dat er op zijn minst verwarring ontstaat. Enerzijds is er een dogmatische regel die zegt: het hoort nu eenmaal zo; anderzijds leeft de gedachte dat het behoorde bij de tijd en de specifieke situatie van de Korintiërs.

Toch wijdt Paulus een zestiental verzen aan de hoofdbedekking; en omdat wij geloven dat de hele Bijbel het Woord van God is, heeft God ons iets met dit gedeelte te zeggen. Wat God ons hiermee te zeggen heeft, wordt alleen duidelijk als wij bereid zijn zonder onze eigen vooronderstellingen Zijn Woord te lezen –

dat wil zeggen geleid door Zijn Geest, dezelfde Geest die Paulus inspireerde en die hem de woorden gaf die staan opgetekend in zijn brieven. Het is de Geest van de waarheid, waarvan geschreven staat: *“Hij zal vanuit Zichzelf niet spreken”* (Joh. 16:13). Hij verkondigt rechtstreeks de gedachten van onze Heer en Heiland: *“Hij zal uit het mijne nemen en het u verkondigen”* (Joh. 16:14).

Het doel van deze op schrift gestelde overdenking is enkel te wijzen op Gods Woord. Het wil niet anders zijn dan een aanmoediging Zijn Woord te lezen, te bestuderen en in de praktijk van het geloofsleven te brengen.

Het thema van de hoofdbedekking komen we tegen in 1 Korintiërs 11:1-16. De gemeenten van God (zowel gelovigen uit de Joden als uit de volken) praktiseerden de inzetten van de hoofdbedekking, zoals die in dit gedeelte wordt beschreven. Noch Paulus en zij die met hem waren, noch de gemeenten van God hadden de gewoonte hierover te twisten (vs. 16). Het was een algemeen gebruik in de gemeenten, en dit wijkt af van de Joodse gewoonte om de mannen ook een hoofdbedekking te laten dragen.

De Korintiërs hadden in meerdere gevallen een verkeerde praktijk, die Paulus daarom aan de kaak moest stellen. Zo is het ook met dit thema. Het is jammer dat vandaag de dag over dit onderwerp zoveel verschil van mening bestaat, wat leidt tot een uiteenlopende praktijk. Bijbelstudie hierover wordt vaak vermeden, omdat het tot controverses kan leiden; en zusters voelen zich erdoor soms in een minderwaardige en onderdanige positie gebracht. Zelf heb ik meegemaakt dat een studie over 1 Korintiërs om deze reden moest stoppen bij hoofdstuk 10.

Eeuwenlang is er geen twijfel geweest over de uitleg en de toepassing van 1 Korintiërs 11. Als een man aan tafel ging bidden, was het zijn gewoonte de pet af te zetten; als man en vrouw naar de kerk gingen, hadden de vrouwen hoedjes op. Deze praktijk was stevig verankerd in de traditie. Nu is een (kerkelijke) traditie nog geen bewijs dat onze praktijk goed is. Maar als een traditie wordt losgelaten, moeten wij ervan overtuigd zijn dat wij vasthouden aan Gods Woord en ons niet leiden door de tijdgeest. Hetzelfde geldt uiteraard als wij een traditie laten voortbestaan. De overtuiging dat datgene wat wij doen in overeenstemming is met Gods Woord, neemt elke aanleiding tot twist weg.

Hoofdbedekking raakt zowel de man als de vrouw, maar veelal is het onderwerp eenzijdig benaderd met betrekking tot de zusters – wat in deze tijd van emancipatie mede een reden is van het loslaten van de vroegere praktijk. Maar ook veel uitleg van dit bijbelgedeelte draagt bij aan de controverse. Het opschrift van de perikoop in de Telosvertaling luidt: *Hoofdbedekking*. Daarmee wordt gesuggereerd dat dit het centrale thema is. Maar een nadere beschouwing leert dat dit gedeelte eigenlijk een diepere waarheid behandelt, waarvan de hoofdbedekking het uiterlijke teken is. Een tweetal aspecten laten iets van deze waarheid zien: namelijk het aspect van het *hoofdschap* en dat van de *heerlijkheid*. Voordat we een en ander over hoofdschap en heerlijkheid zeggen, eerst iets over het thema *bedekking*.

2. Bedekking

Bedekking vinden we diverse malen in de Bijbel. Al in Genesis komen we dit tegen, na de zondeval: *“Toen werden hun beider ogen geopend, en zij bemerkten dat zij naakt waren; zij hechtten vijgebladeren aaneen en maakten zich schorten”* (Gen 3:7). De

mens had gezondigd en kon niet meer zonder bedekking tot God naderen. Adam en Eva zagen hun eigen toestand. Zij namen vijgenbladeren en bedekten daarmee hun naaktheid, het was hun eigen idee om dat zo te doen.

“En de Here God maakte voor de mens en voor zijn vrouw kleren van vellen en bekleedde hen daarmee” (Gen 3:21).

God zag ook dat de mens bedekking nodig had, alleen gaf God hem een bedekking waarvoor een dier geslacht moest worden. De bedekking die God gaf, bedekte hun naaktheid en openbaarde de losprijs voor hun zonde. God moest dieren offeren voor de ongerechtigheid van de mens. Een belangrijk principe dat we hieruit kunnen leren, is dat als God een bedekking geeft, Hij dan ook iets openbaart: het bedekt het één (de naaktheid) en openbaart het ander (het offer voor de zonde). De bedekking die de mens zelf bedenkt (vijgenbladeren), gaat buiten het offer om. God laat echter Zijn genade zien door een dier te offeren, daar waar de mens schuldig is. God openbaart hiermee Zijn heerlijkheid.

Een aantal andere voorbeelden waar een bedekking is en de heerlijkheid van God openbaar wordt, vinden wij in Exodus 24:16; 40:34 en Numeri 16:42. Soms wordt de heerlijkheid (of: majesteit) zelf ook een bedekking genoemd (zie bijv. Job 40:5; Hab. 3:3): *“Zijn majesteit bedekt de hemelen.”*

In de hoofdbedekking komen we beide aspecten tegen: de openbaring van de heerlijkheid van God en de bedekking, die zelf ook heerlijkheid is zoals we later zullen zien.

In Numeri lezen we over de Gersonieten, die de verantwoordelijkheid hadden voor de bedekking van de tabernakel (Num. 3:25; 4:24-28). Dit was een taak van de

Leviëten. Dat God die taak ernstig nam, blijkt uit het oordeel over Korach (Num. 16), die zijn taak als Leviet te gering achtte en in opstand kwam tegen Mozes (Num. 16:9-10). In de bedekking van de tabernakel vinden wij prachtige beelden, die vooruitzien naar het offer van de Here Jezus. De Leviëten begrepen het misschien niet allemaal, maar God zag het en Hij zag in die beelden het werk van Zijn Zoon waarin Hij welgevallen heeft.

3. Hoofdschap

Hoofdschap gaat over leiding, het hoofd geeft richting; vergelijk bijvoorbeeld een hoofd van een school. Een hoofddekseel is een teken van afgeleide autoriteit; vergelijk bijvoorbeeld de pet van een politieagent, die hem gezag geeft namens de Nederlandse staat.

Hoofdbedekking heeft te maken met hoofdschap. Wij lezen in 1 Korintiërs 11: *“Maar ik wil dat u weet, dat Christus het hoofd is van iedere man, en de man het hoofd van de vrouw, en God het hoofd van Christus”* (vs. 3).

De volgorde in dit vers is niet: God, Christus, man, vrouw. De vrouw is in de volgorde van vers 3 in het *midden* geplaatst – dit is de plaats van bescherming. Naast het teken van autoriteit dient het hoofddekseel ook ter bescherming!

Je kunt dit vers samenvatten als: God, Christus, man, vrouw. Oppervlakkig gelezen lijkt dit zo, echter Christus is ook God. En daaruit blijkt dat het hier niet gaat over minderwaardigheid (hoewel God oneindig ver boven de mens staat), maar in de eerste plaats over hoofdschap (= orde). Ook de volgorde in dit vers ondersteunt dit. Het gaat hier niet over onderdanigheid;

vrouwen moeten onderdanig zijn aan hun eigen mannen, niet aan de man in het algemeen (Ef. 6:22).

We vinden dus drie parallelle ordes:

1. God – Christus;
2. Christus – man;
3. man – vrouw.

Man en vrouw zijn gelijk als het gaat om de genade (Gal. 3:28), maar verschillend als het gaat om hoofdschap. Man en vrouw beelden op aarde iets uit van het hoofdschap van God en van Christus. Dit uitbeelden op aarde is ook van belang voor de engelen (vs. 10), hierover later meer.

Paulus verklaart waarom de orde man-vrouw zo is in vers 8: *“Want de man is niet uit de vrouw; maar de vrouw uit de man; want de man is ook niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man.”* Paulus geeft dus twee redenen: ten eerste komt de man rechtstreeks uit Gods hand voort en de vrouw uit de man (zijn rib); en ten tweede is de vrouw geschapen om de man. Het gaat hier om de man en de vrouw in hun algemeenheid, de soortnaam man en de soortnaam vrouw. Hoofdschap heeft met man-zijn en vrouw-zijn te maken, en staat los van de huwelijks staat van mannen en vrouwen.

“Evenwel is noch de vrouw zonder de man, noch de man zonder de vrouw, in de Heer.” In de orde die God Zelf geeft, zijn man en vrouw geen onafhankelijke wezens. Ze hebben elkaar nodig en zijn van elkaar afhankelijk als gelovigen in de Heer.

4. Heerlijkheid

Een ander aspect van de hoofdbedekking houdt verband met het onderwerp *heerlijkheid*. In 1 Korintiërs 11:7 staat: *“Want de man behoort zijn hoofd niet te dekken, daar hij het beeld en de heerlijkheid van God is; maar de vrouw is de heerlijkheid van de man”*.

Dit aspect is anders dan het hoofdschap, de man is namelijk het beeld en de heerlijkheid van God. Hier staat niet *Christus*, zoals bij het hoofdschap. De man moet zijn hoofd niet dekken, omdat hij het beeld en de heerlijkheid van God is.

Door het hoofd onbedekt te laten, wordt die heerlijkheid uitgebeeld. Glorie of heerlijkheid is iets wat van binnenuit komt, en van buiten zichtbaar wordt. Zo is de man geschapen en door Gods adem tot leven gebracht, en is daarom de glorie van God. De vrouw is geschapen uit de man, zijn rib werd bekleed en daarmee is de vrouw de glorie van de man: het beste dat ooit uit de man is voortgekomen.

“Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen” (vs. 10). Omdat de vrouw de heerlijkheid van de man is, wordt zij bedekt. Het gevolg is dat de heerlijkheid van de mens niet zichtbaar is naast die van God. Zonder de zondeval zou er geen bedekking nodig zijn, en zo symboliseert de hoofdbedekking tevens de gevallen glorie van de mens.

“Maar als een vrouw lang haar draagt, is het een eer voor haar, omdat haar het lange haar tot een sluier gegeven is” (vs. 15). Het lange haar dat een bedekking (sluier) is voor de vrouw, is tegelijkertijd haar eer (heerlijkheid). Het lange haar bedekt de vrouw (= de heerlijkheid van de man), maar is tegelijkertijd haar eigen heerlijkheid.

Deze bedekking is dus de heerlijkheid van de vrouw, en deze moet dan ook bedekt worden. De hoofdbedekking is dus een *dubbele* bedekking (lange haar + ‘macht’), die de heerlijkheid van de man en van de vrouw (= de heerlijkheid van de mens) bedekt, opdat de heerlijkheid van God alleen zichtbaar is. God geeft Zijn eer aan niemand anders (Jes. 42:8).

Lucifer was vóór zijn val een beschuttende (bedekkende) cherub (Ezech. 28:14). Maar hij accepteerde de autoriteit van God niet en wilde aan God gelijk zijn. Bij de zondeval verleidde Satan de vrouw door ook haar voor te spiegelen aan God gelijk te zullen worden. Zij werd verleid en ging in tegen Gods autoriteit, en als gevolg daarvan viel de hele schepping in de zonde. De engelen hebben het scheppingswerk van God aanschouwd en zij juichten (Job 38:7), maar zij hebben ook de rebellie van de mens tegen Gods autoriteit gezien. In Christus zijn wij een nieuwe schepping geworden (2 Kor. 5:17), die vrijwillig Gods autoriteit aanvaardt – en dit wordt door de hoofdbedekking tot uitdrukking gebracht. Zo heeft de hoofdbedekking tot doel Gods heerlijkheid te laten zien in de hemelse gewesten (Ef. 3:10), hoe Hij door Christus’ werk aan het kruis zondige mensen heeft teruggebracht onder Zijn gezag. God heeft hiermee een bijzondere bediening aan de zusters toevertrouwd!

De toevoeging ‘ter wille van de engelen’ is ook een waarschuwing! Sommige engelen hebben hun plaats verlaten, laten wij als broeders en zusters dat niet doen. Hoofdbedekking is dus ook een verkondiging “aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten” (Ef. 3:10). Zo krijgt de toevoeging “ter wille van de engelen” ook een andere betekenis. De hoofdbedekking is een verkondiging van de heerlijkheid van God, en de broodbreking een verkondiging van de dood van de Heer (1 Kor. 11:26).

Deze verkondiging maakt ook meteen duidelijk *waar* de hoofdbedekking haar plaats heeft, namelijk op het terrein waar Christus het Hoofd is. Het is immers de Gemeente die verkondigt, en daar is Christus ook het Hoofd (Ef 1:22; 6:23). In het gezin is de man het hoofd (Ef. 6:23). Het gezin verkondigt Gods liefde aan anderen, door de liefde tussen man en vrouw.

In de wereld is Satan de overste (Luc. 4:5-6; Joh. 12:31; 14:30; 16:11). In de wereld verkondigen wij “de deugden van Hem die ons heeft geroepen tot Zijn wonderbaar licht” (1 Petr. 2:9); daar is geen sprake van hoofd, evenmin van man of vrouw (Gal. 3:28), maar hebben wij allen (man en vrouw) de persoonlijke taak om van Hem te getuigen.

5. Veelgestelde vragen

Een zuster bidt of profeteert niet hardop in de samenkomsten, dus is hoofdbedekking in de samenkomsten niet nodig (1 Kor 11:5).

Het gaat in dit gedeelte niet over het spreken van zusters, dit komt in hoofdstuk 14 aan de orde en daaruit kunnen we concluderen dat het zusters niet is toegestaan te spreken in de gemeentelijke samenkomst. In de gemeente te Korinte gebeurde het wel, en dan nog wel zonder hoofdbedekking. In de gemeente te Korinte waren veel misstanden, en Paulus behandelt ze één voor één. Paulus behandelt eerst de orde tussen personen, en pas later de orde in de samenkomst. Dat hoofdbedekking losstaat van bidden of profeteren, kunnen we ook uit de tekst in vers 5 en 6 concluderen (zie onder syllogismen).

Het lange haar van de zusters is een bedekking, dus is een andere hoofdbedekking niet nodig (1 Kor. 11:15).

Het gaat om een dubbele bedekking, zoals hierboven betoogd. Tevens zou dit in strijd zijn met vers 6: *“maar als het voor een vrouw een schande is zich het haar te laten afknippen of zich te scheren, laat zij zich dan dekken.”* Hoofdbedekking heeft te maken met hoofdschap en heerlijkheid, het lange haar met de natuur. De les van het lange haar van de vrouw en het niet lange haar van de man geldt in alle omstandigheden, voor alle tijden en voor alle mensen.

Hoofdbedekking heeft toch te maken met de tijd van de gemeente in Korinte, en de specifieke situatie van immoraliteit?

Dit is een gevaarlijke redenering, en ze gaat uit van kennis buiten de Bijbel om en kennis die niet voor iedereen beschikbaar is. Dit lijkt op wat binnen het rooms-katholicisme gebeurt: je kunt als leek niet alles weten en hebt iemand anders nodig die je de betekenis uitlegt. Met culturele redeneringen kan elk punt van gehoorzaamheid of onderwerp dat we niet begrijpen in de Bijbel worden weggeredeneerd. Antwoorden kunnen we alleen vinden als we Schrift met Schrift vergelijken in gebed, en geleid door Gods Geest. Het culturele argument kan trouwens vrij eenvoudig worden weerlegd. Paulus zegt niets over immoraliteit in dit verband, maar hij wijst op de scheppingsorde; en de brief aan Korinte is verder ook aan alle gelovigen gegeven (1 Kor. 1:2).

Hoofdbedekking is niet samenkomst-gebonden

Dit wordt vaak gesteld vanwege het bidden en profeteren (vs. 5); zie hierboven. Daarom denken velen dat 1 Korintiërs 11 in

twee delen uiteenvalt, namelijk t/m vers 16 waar het over de scheppingsorde gaat, en vanaf vers 17 t/m hoofdstuk 14 waar het over het samenkomen van de gemeente gaat. Hoofdstuk 11 is echter een eenheid, en wel om de volgende redenen:

- a. De opbouw van 1 Korintiërs 11 is een eenheid:
 - hoofdschap (1-4); symbolen: man onbedekt, vrouw bedekt (4-16);
 - herdenking van het Hoofd (17 e.v.); symbolen: brood en drinkbeker (23-26).
- b. *“ik prijs u”* in vers 1, en het *“in prijs u niet”* in vers 17.
- c. Verkondiging t.o.v. de hemelse gewesten en op aarde (11:10, 26).
- d. De verwijzing naar de gemeenten in vers 16.
- e. De opbouw van de hoofdstukken 11 t/m 14, met sterker wordende uitdrukkingen:
 - *“zoals ik ze u heb overgeleverd”* (11:1);
 - *“Want ik heb van de Heer ontvangen, wat ik u ook heb overgegeven”* (11:23);
 - *“dat wat ik u schrijf een gebod van de Heer is”* (14:37).
- f. De hoofdstukken 11 t/m 14 beginnen met orde betreffende personen (hoofdschap), en eindigen met orde in de gemeente.

Het onderkennen hiervan plaatst de hoofdbedekking in de sfeer van het samenkomen als gemeente, daar waar onze Heer het Hoofd is, waar Hij wordt herdacht en waar Zijn heerlijkheid centraal staat. De grondslag van het samenkomen is niet de eenheid van het lichaam van Christus, zoals veelal wordt geleerd.

In dit geval zouden geen gelovigen kunnen worden uitgesloten (bij tuchtmaatregelen). De werkelijke grondslag van het samenkomen is het hoofdschap van de Heer Jezus, zowel in ons persoonlijk als gemeenschappelijk leven. Als Paulus de orde omtrent het samenkomen ter sprake brengt, begint hij met de grondslag en de wijze waarop daaraan uitdrukking wordt gegeven.

Het samenkomen als gemeente, of het nu is in een lokaal voor broodbreking, woorddienst, bidstond of bijbelbespreking, of gebeurt in een woning, is tevens zichtbaar in de hemelse gewesten; en de veelvoudige wijsheid van God wordt daarin bekendgemaakt (Ef. 3:10). In dit schouwspel hebben broeders de verantwoordelijkheid de heerlijkheid van God niet te bedekken, door geen hoofdbedekking te dragen; en zusters de verantwoordelijkheid door middel van de hoofdbedekking de menselijke heerlijkheid te bedekken, zodat alleen de heerlijkheid van God wordt gezien.

Een verschil van mening over hoofdbedekking mag blijven bestaan, het is geen hoofdzaak (zie vers 16).

Vers 16 wordt vaak gelezen in de zin van: men moet er niet over twisten, laat ieder zijn eigen geweten volgen. Dit is niet de goede uitleg van dit vers. Paulus legt in vijftien verzen uit waartoe hoofdbedekking dient en hij wil juist een einde maken aan discussies hierover. Het hele gedeelte over hoofdbedekking ligt als het ware ingeklemd in bijbelse tradities. Het begint met het vasthouden aan de inzettingen (tradities) door Paulus overgeleverd (vs. 2), en het eindigt met de gewoonte (traditie) niet te twisten (vs. 16). Het vasthouden aan tradities, voor zover gebaseerd op Gods Woord, is een goede zaak. En de oproep in het eerste vers: *“Weest mijn navolgers, zoals ook ik van Christus”*, laat zien dat de bron Christus is.

*Hoofdbedekking is toch alleen van toepassing voor
de gemeente te Korinte?*

Deze vraag kan met een verwijzing naar 1 Korintiërs 1:2 beantwoord worden. De hele brief, dus inclusief hoofdstuk 11, is geschreven aan “*allen, in elke plaats, die de naam van onze Here Jezus Christus aanroepen.*”

*Het is toch een persoonlijke verantwoordelijkheid,
niet van de gemeente?*

Uiteraard is gehoorzaamheid aan Gods Woord een persoonlijke verantwoordelijkheid; maar bij het ongedekte hoofd van de vrouw en het bedekte hoofd van de man is er sprake van *oneer*. In beide gevallen krijgt God niet de eer die Hem toekomt, en daarmee wordt het – voor zover het gaat om het samenkomen van de gemeente – een zaak van allen. Wij kunnen als gemeente gehoorzaamheid niet afdoen met de persoonlijke verantwoordelijkheid, daar waar de Schrift duidelijk is (zie Richt. 21:25: “Ieder deed wat goed was in zijn ogen”).

*Symbolen behoren bij het Oude Testament, en
hoofdbedekking is toch een symbool?*

Het is inderdaad juist dat in het Oude Testament veel meer symbolen voorkwamen dan in het Nieuwe Testament. Toch zijn er wel degelijk symbolen voor de christen, en wel vier:

1. de doop;
2. het avondmaalsbrood;
3. de drinkbeker;
4. de hoofdbedekking.

6. Syllogismen (1 Kor. 11:5-6)

Een syllogisme is een logische redenering (Van Dale); en hoewel Gods Woord ver boven menselijke logica uitgaat, kan logisch redeneren ons soms duidelijkheid geven. In dit gedeelte vinden we de volgende syllogismen met een logische gevolgtrekking.

1. Voor een vrouw is bidden of profeteren met ongedekt hoofd een schande (vs. 5). Een geschoren hoofd hebben, is hetzelfde als bidden met een ongedekt hoofd (vs. 5).

Dus: een geschoren hoofd is een schande

2. Als het een schande is een geschoren hoofd te hebben, laat zij zich dan bedekken (vs. 6). Een geschoren hoofd is een schande (zie syllogisme 1).

Dus: een zuster moet het hoofd bedekken

Let erop dat de conclusies uit deze syllogismen losstaan van het bidden of profeteren. Een geschoren hoofd is een schande (zie ook Deut. 21:11-12), dus moet zij een hoofdbedekking dragen.

7. Slot

Als wij bedenken wat wij door de hoofdbedekking tot uitdrukking brengen, dan kan het toch geen vraag meer zijn of wij dit in de praktijk willen brengen, of er eraan zouden moeten twifelen dat het nog voor deze tijd is bedoeld? Geve God ons de moed en kracht om aan Zijn Woord vast te houden, en daar waar wij zijn afgeweken terug te keren. Hij zal het zeker zegenen.

Aanbevolen literatuur

‘De hoofdbedekking’, door Timothy Nelson, uitg. Den Hertog, Houten;

‘Church symbols for today’ (Part Two: Headship), door dr. N.J. Gourlay, Walterick Publishers, Kansas City.

‘Glories seen and unseen, a study of the head covering’, door Warren Henderson (verkrijgbaar via www.gospelfolio.com).

‘Frau sein, Mann sein in der Gemeinde – Brennpunkt Frauenfrage’, door Hartmut Jaeger e.a., Christliche Verlagsgesellschaft, Dillenburg (verkrijgbaar via CB-Buchshop.de).

‘Geestelijke rijkdom – bijbelstudies over de eerste brief van Paulus aan de Korinthiërs’, door H.P. Medema, uitg. Medema, Vaassen (antiquarisch verkrijgbaar).

‘Een in de naam van Jezus – bijbelse beginselen waar de ‘Broeders’ voor staan’, div. auteurs, uitg. Medema, Vaassen (antiquarisch verkrijgbaar).